

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

DIEGHIEGAIDOLU

ديجيجادو

Հրատարակութիւն Գահիրէի ՀԲԸՄ-ի

نشرة جمعية القاهرة الخيرية الأرمنية العامة

12 ԱՊՐԻԼ 2015

**ՀԱՅՈՑ ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ 100-ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԻԹՈՎ
ՎԱՏԻԿԱՆԻ ՄԷՋ ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԾԻՍԱԿԱՐԳՈՎ ՊԱՏԱՐԱԳ-**

ԲՈՎԱՆՂԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳԻՐ
Շաքէ Մարգարեան

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ԽՈՐՀՐԴԱՏՈՒ
Պերճ Թերզեան

ՍՐԲԱԳՐԻՉ
ՎԵՐՍՏՈՒԳԻՉ
Անայիս Ճիգմեճեան

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ
ՁԵՒԱՌՐՈՒՄ
Շահէ Լուսարարեան

ՀԱՄԱԿԱՐԳԶԱՅԻՆ
ՇԱՐՈՒՄԾԶ
Վարդուհի Արթինեան

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Nubar Printing Press

Թիւ 75 Նոր Շրջան
ԱՊՐԻԼ 2015

Գահիրեի ՀԲԸՄ-ի
լուրերուն հետեւեցէք
www.agbuegypt.com
կայքէջով

«ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ»-ի ներկայ
թիւն հետ կը բաժնուի Տիկին
Անժիկ Յակոբեան-Կանիմեանի
«Մեծ Եղեռնի Վկայութեան
Արձանագրութիւններ»
խորագրով առանձին
գրքոյկ-յաւելումով:

ՀԲԸ Միութեան 88-րդ Ընդհանուր Ժողովը Եւ Նոր Կեդրոնատեղիի
Բացումը Երեւանի Մէջ 1
«Տ»

Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց Ներսէս Պետրոս ԺԺ Կաթողիկոս
Պատրիարքին Նամակը 3

Հռոմի Սրբազան Պապին Մատուցած Ս. Պատարագը Հայութեան
Համար Դիւանագիտական Եւ Բարոյական Մեծ Յաղթանակ 4
«Տ»

Եւ դողանջեց աշխարհը հայօրէն..... 100 Տարի Առաջ Նահատակուած
Մէկուկէս Միլիոն Հայերը Սուրբեր Հռչակուեցան 7
«Տ»

Արդարութեան Պայքարի 100 Տարիներ 10
«Տ»

Հաղորդագրութիւն (Գահիրէ) 12

Հաղորդագրութիւն (Հայաստան) 14

Քարտիսագետ Տոքթ. Ռուբէն Գալչեանի՝ Ատրպէյճանի Կեդօնքները
Բացայայտող Դասախօսութիւնը 15
Շաքէ Մարգարեան

Թատերախաղ 18
Անժիկ Յակոբեան-Կանիմեան

«Ինչո՞ւ Է Աղմկում Անցեալը-Նեմեսիս Գործողութիւն» Շարժանկարի
Ցուցադրութիւն ՀԲԸՄ-ի Սաթենիկ Զագըր Կեդրոնին Մէջ 20
«Տ»

«ԶԱՆԳԵԶՈՒՐ» Պարախումբի Ելոյթը «...Պա՛ր ԶԷ Սա, Այլ՝ Մի Երկրի
Հի՛ն Պատմութիւն» 22
Շաքէ Մարգարեան

Հայոց Ցեղասպանութեան 100-ամեայ Տարելիցին Առիթով Տողանցք
Գահիրեի Մէջ 26
Սոսի Ներսէտեան-Յակոբեան

Եգիպտահայերու Մասնակցութիւնը «Cairo Runners»- Կէս Մարաթոնին 27
Լուսածին Ղազէլեան

«ԱՐՑԱՆ» Պատանեկան Երգչախումբը Առաջին Մրցանակին
Կ'արժանանայ 28
Լուսածին Ղազէլեան

Գահիրեի ՀԲԸՄ-ի Տարեկան Ընդհանուր Ժողովը.
Նոր Վարչական Կազմի Ընտրութիւն Եւ Ներքին
Կանոնագրի Վաւերացում 29
ՀԲԸՄ-ի կայքէջէն քաղեց՝ Անայիս Ճիգմեճեան

Հելիոպոլսոյ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ Փոքրիկներու Խաղաղայրին Բացումը 31
Սոսի Ներսէտեան-Յակոբեան

ՀԲԸՄ-ի Եգիպտոսի Շրջանակային Յանձնաժողովը Կը Փակէ Գահիրեի Իր
Գրասենեակը Եւ Կը Փոխադրուի Հելիոպոլիս 32
ՀԲԸՄ-ի կայքէջէն քաղեց՝ Անայիս Ճիգմեճեան

Անդամական

ՀԱՐՄԻՈՒԹԵԱՆ 88-ՐԴ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎՐԵՒ ՆՈՐ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻԻ ԲԱՑՈՒՄԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Ընթացիկ տարուան Մարտ 28-ին մինչև Ապրիլ 6, տեղի ունեցան ՀՀԸՄ-ի 88-րդ Ընդհանուր Ժողովը եւ անոր հետ առընչուող բազմաթիվ այլ ձեռնարկներ:

Միութեան 88-րդ ընդհանուր ժողովը տեղի պիտի ունենար անցնող տարուան Հոկտեմբերին: Սակայն ան յետաձգուած էր 2015 թ. Ապրիլ, ժողովի մասնակիցներուն հնարաւորութիւն ընձեռելու՝ Հայոց Ցեղասպանութեան զոհերուն իրենց յարգանքի տուրքը մատուցելու եւ 100-րդ տարելիցի կարելոր ձեռնարկներուն մասնակցելու համար:

Երկու տարին անգամ մը իրականացուող այս հանդիպումը, որուն ընթացքին կը ներկայացուին նախորդ երկու տարիներուն կատարուած աշխատանքներու արդիւնները եւ Միութեան նախաձեռնութիւնները, շատ կարելոր կը համարուի ՀՀԸՄ-ի կեդրոնական ղեկավարութեան համար:

Շաբաթ, 4 Ապրիլին Երեւանի Մեսրոպ Մաշտոցի Անուան Մատենադարանին մէջ տեղի ունեցաւ ՀՀԸՄ-ի 88-րդ Ընդհանուր Ժողովը, որուն իրենց մասնակցութիւնը բերին աշխարհասփիւռ միութեան 150-էն անէլի պատուիրակներ:

ՀՀԸՄ-ի նախագահ Պերճ Սեդրակեան, Միութեան 88-րդ ժողովին ունեցած իր ելոյթին մէջ յայտարարեց. «Ապագայ սերունդի զարգացման գործը ՀՀԸՄ-ի գլխաւոր առաջնահերթութիւնն է: Մենք պէտք է ներդրում կատարենք մեր ապագայ սերունդի զարգացման գործին մէջ եւ բաժանարար գծեր չղնենք Հայաստանի, Ղարաբաղի եւ Սփիւռքի երիտասարդութեան միջեւ: Պէտք է անոնց դիտարկենք որպէս մէկ ամբողջութիւն»:

Նախագահը նշեց նաեւ որ ՀՀԸՄ-ը ներկայիս մէկ այլ առաջնահերթութիւն կը նկատէ Մերձաւոր Արեւելքի մէջ ստեղծուած ճգնաժամային իրավիճակը, եւ Միութեան ջանքերը՝ այս դժուարին օրերուն մեր հայրենակիցներուն ուժերու ներածին չափով աջակցութիւն ցուցաբերելու հարցը:

Ժողովի շրջանակներէն ներս, Մարտ 28-30 պատուիրակներու մէկ մասը այցելեց Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետութիւն, ծանօթացաւ անոր տեսարժան վայրերուն, հանդիպում ունեցաւ ԼՂՀ Ազգային Ժողովի նախագահին հետ:

30 Մարտին, պատուիրակներու համար տրուած բարի գալուստի ընթրիքին ժամանակ, ելոյթ ունեցան ՀՀԸՄ-ի նախագահ Պերճ Սեդրակեան եւ ՀՀ Սփիւռքի նախարար Հրանուշ Յակոբեան:

ՀՀ Սփիւռքի նախարարը իր ողջոյնի խօսքին մէջ նշեց որ «...Երեւանում ՀՀԸՄ-ի Ընդհանուր Ժողովի անցկացումը մեծ իրադարձութիւն է սփիւռքահայութեան 100-ամեայ պատմութեան մէջ»:

Նախարարը Սփիւռքի Նախարարութեան Ոսկէ Մետալով պարգեւատրեց Պերճ Սեդրակեանը:

Մարտ 31-ին ժողովի մասնակիցները այցելեցին ՀՀ Պաշտպանութեան Նախարարութիւն, հանդիպում ունեցան Պաշտպանութեան նախարար Սեյրան Օհանեանի հետ, որ սիրով պատասխանեց պատուիրակներու բազմաթիւ հարցերուն:

Հանդիպման աւարտին տեղի ունեցան զինուորական ցուցադրական ելոյթներ:

Ընդհանուր ժողովի օրերուն պատուիրակութեան անդամները այցելեցին տարբեր վայրեր, ինչպէս օրինակ՝ «Նէշնըլ Ինսթիտուտ միաւորում եւ ծանօթացան հոն գործող հայկական 21 ընկերութիւններու աշխատանքներուն, «Սինոփսիս Արմենիա» ընկերութիւն, Կոմիտասի Նորակառոյց թանգարան եւ Կոմիտասի Անուան Պանթէոն, ԹՈՒՄՕ Ստեղծարար Արհեստներու Կեդրոն, ներկայ գտնուեցան նաեւ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի Տաճարին մէջ մատուցուած Չատկուայ Ս. Պատարագին:

Ժողովի մասնակիցները այցելեցին նաև Երեւանի քաղաքապետարանը, ուր ներկայացուեցաւ ԶԲԸՄ-ի «Հայկական Համացանցային Համալսարան»-ի պատրաստած «Բացայայտիր Երեւանը» ելեկտրոնային գիրքը: Հոս ԶԲԸՄ-ի Ոսկէ մետալով պարգևատրուեցաւ Քաղաքապետ Տարօն Մարգարեան, իսկ ԶԲԸՄ-ի նախագահ Պերճ Սեդրակեանի յանձնընտցաւ Քաղաքապետարանի յուշամետալը:

88-րդ Ընդհանուր Ժողովի միջոցառումներու ծիրէն ներս, այս տարի առաջին անգամ ըլլալով որդեգրուեցաւ քննարկումներու նոր ձեւ մը՝ «#ԶԲԸՄ Զրոյցներ» (#AGBU Talks) խորագրով: Ապրիլ 1-3 տեղի ունեցան հանրային երեք քննարկումներ՝ «Մարդկային Ներուժը Հայաստանի եւ Սփիւռքի Տարածքին» (որ տեղի ունեցաւ ԱԶԲ Կրթական Համալիրին մէջ), «Հայկական Պետականութեան Կերտման Մարտահրաւերները» եւ «Հայութեան Միջազգային Դիրքերու Ամրապնդում» նիւթերուն շուրջ (որոնք տեղի ունեցան Հայաստանի Ամերիկեան Համալսարանի եւ Դիլիշանի Միջազգային դպրոցին մէջ):

Վերոնշեալ քննարկումներուն ընթացքին իրենց փորձն ու տեսակետները ներկայացուցին գործարարութեան, արուեստի եւ կրթութեան բնագաւառներէն ներս մեծ նուաճումներ ձեռք բերած սփիւռքահայ ականաւոր փորձագետներ եւ բարերարներ, ինչպէս նաեւ պետական պատասխանատուներ ու կրթութեան ոլորտի ներկայացուցիչներ Հայաստանէն:

Ժողովի ծիրէն ներս, ՀՀ-ի մօտ Ուքրանիոյ Նախկին դեսպան, գրող Ալեքսանդր Պոժկո՝ հայանպաստ գործունէութիւն ծաւալելուն համար, արժանացաւ օտարերկրեայ քաղաքացիներու համար նախատեսուած «ԶԲԸՄ-ի Կարպիս Փափագեան» մրցանակին:

ԶԲԸՄ-ի 88-րդ Ընդհանուր Ժողովը եզրափակուեցաւ Երեւանի մէջ՝ բացման արարո-

ղութեամբ Միութեան Նոր կեդրոնատեղիին, որ կը գտնուի Մելիք-Ադամեան փողոցին վրայ, ՀՀ Կառավարութեան շէնքին քով:

Նոյն օրը երեկոյեան, Ալ. Սպենդիարեանի Անուան Օփերայի եւ Պալետի Ազգային Ակադեմական Թատրոնին մէջ կայացաւ եզրափակիչ կալա համերգը:

ԶԲԸՄ-ի Երեւանեան նորակառոյց հինգ յարկանի կեդրոնը, որուն կառուցման աշխատանքները սկսած էին 2010-էն, պատմական եւ արդիական ճարտարապետական ոճերու գեղեցիկ համադրութիւն մըն է, որ շուրջ 1300 ք.մ. տարածութիւն կը զբաղեցնէ:

Շէնքին ճարտարապետական հին ոճը պահպանելու նպատակով, արտաքին տեսքին համար գործածուած են ԶԲԸՄիութեան հիմնադրումի թուականին՝ 1906-ին կառուցուած եւ 2000-ին քանդուած, Երեւանի պատմական կառոյցներէն մէկուն՝ Էրիվանի քաղաքային դումայի շէնքին քարերը: Ներքին տարածութիւնը կառուցուած է արդիական ոճով եւ ժամանակակից բոլոր յարմարութիւններով՝ գրասենեակներով, նիստերու դահլիճներով, ցուցասրահներով ու ինքնաշարժներու ստորգետնեայ կայանատեղիով:

ԶԲԸՄ-ի նոր շէնքին հանդիսաւոր բացման

շար. ետեւի կողքին ներքոյ →

PATRIARCAT DE CILICIE
DES ARMÉNIENS CATHOLIQUES

بطريركية كيليكية
لأرمن الكاثوليك

ՊԱՏՐԻԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ
ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՀԱՅՈՑ

Պեյրութ, 20 Յունուար 2015

Դիւան թիւ 23/15

Յարգարժան Պատուոյ Ատենապետ Տիար Պերճ Թերզեան
Պատուարժան Խմբագիր եւ աշխատակազմ ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ հանդէսի
Գահիրէ

Շնորհակալութեամբ կը շարունակենք ստանալ Գահիրէի Հայկական Բարեգործական Միութեան պաշտօնաթերթ ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ-ն, որուն միջոցաւ մօտէն իրազեկ կը դառնանք ընդհանրապէս ՀԲԸՄ-ի եւ մասնաւորաբար անոր Գահիրէի Մասնաճիւղի ազգանուէր գործունէութեան:

Բարձր գնահատելով ձեր հետեւողական աշխատանքը, ձեզի կը մաղթենք յարատեւութիւն եւ քաջառողջութիւն:

Հայրապետական օրհնութեամբ՝

+ *Անթուհ Ծերրուժոյ.*

† Ներսէս Պետրոս ԺԹ.

Կաթողիկոս Պատրիարք

Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց

Rue Hôpital Orthodoxe, Jeitawi, Beyrouth - Tél: +961 (01) 570555/6/7 - Fax: +961 (01) 570562 - E-mail: nerbed19@magnarama.com

Ծ.Խ. Վերոնշեալ նամակը ենթադրուած էր լոյս տեսնել «ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ»ի նախորդ՝ Յունուար 2015-ի թիւով: Սակայն կամքէ անկախ պատճառներով ան մեզի ուշ հասած ըլլալով, լոյս կ'ընծայուի ներկայ թիւով:

ՀՈՍՄԻ ՍՐՔԱԶԱՆ ՊԱՊԻՆ ՄԱՏՈՒՅԱԾ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳԸ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ ԴԻԻԱՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՄԵԾ ՅԱՂԹԱՆԱԿ

Կիրակի, 12 Ապրիլ 2015-ին, Հռոմի ժամանակով առաւօտեան ժամը 9:00-ին, Վատիկանի Ս. Պետրոս Մայր Տաճարին սիրտը հայկական զարկերակով կը տրոփէր: Պատմական այդ տաճարին մէջ, Նորին Սրբութիւն Հռոմի Պապ Ֆրանչիսկոս Բախանայապետին մտայղացումով, նախաձեռնութեամբ եւ գլխաւորութեամբ, տեղի կ'ունենար յոյժ կարեւոր Սուրբ Պատարագի արարողութիւնը՝ Հայոց Յեղասպանութեան 100-րդ տարելիցին կապակցութեամբ: Ֆրանչիսկոս Սրբազան Բախանայապետին հետ կը համապատարագէր Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց Ամենապատիւ Տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ Կաթողիկոս Պատրիարքը՝ ի ներկայութեան Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց՝ եւ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսներուն:

Ս. Պետրոս Տաճարին մէջ, Հայ կաթողիկէ ծիսակարգով մատուցուած պատարագին ներկայ գտնուեցան ՀՀ նախագահ՝ Սերժ Սարգսեան, Հայաստանի քաղաքական եւ հոգեւոր ընտրանին, տարբեր երկիրներու հայկական համայնքները ներկայացնող պատուիրակութիւններ, կաթողիկէ եւ ուղղափառ եկեղեցիները ներկայացնող հոգեւորականներ, ինչպէս նաեւ աշխարհի տարբեր վայրերէն ժամանած բազմա-հազար հաւատացեալներ, որոնց շարքին՝ հայորդիներու հոծ բազմութիւն մը:

Արդարեւ, տոյն պատարագը պատմական մեծ իրողութիւն մըն էր ոչ միայն հոգեւոր խորհուրդի, այլ նաեւ քաղաքական նշանակութեամբ՝ քանի մը տեսանկիւններէ առնուած: Անչափ կարեւոր էր այն որ Հռոմի Պապը առաջին անգամ ըլլալով մասնաւոր պատարագ կը մատուցէր Հայոց Յեղասպանութեան նուիրուած: Մինչ այդ, միայն տարբեր ցեղասպանութիւններու զոհերու հոգիներու հանգստեան համար աղօթքներ եղած էին: Մեր դատին պահանջը ոչ մէկ անգամ հնչած էր այսքան բարձր ու համոզիչ, այսքան համահունչ մեր քրիստոնէական ինքնութեան. պատմական պահ մը, երբ ոգին յաղթեց ժամանակին, յաւերժը՝ անցողիկին: Առանձնայատուկ էր նաեւ այն առումով որ Հայ Առաքելական եկեղեցւոյ 1700-ամեայ պատմութեան մէջ առաջին անգամ ըլլալով կաթողիկէ եկեղեցւոյ աթոռանիստ Ս. Պետրոս տաճարին մէջ հնչեցին Հայոց երկու հայրապետներու

աղօթքները: Նշանակալից եւ ամենակարեւորն այն էր որ Սրբազան Բախանայապետը չտատամսեցաւ իրեն իրենց անուններով կոչելու՝ հայ ժողովուրդին պատահած իրեշագործութիւնը որպէս 20-րդ դարու երեք չարիքներէն ԱՌԱՋԻՆ ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ որակելով, միւս երկու չարիքներուն պատասխանատու նկատելով նացիականութիւնն ու ստալինականութիւնը:

Ան հայերու հետ կատարուածին առնչութեամբ «ցեղասպանութիւն» բառն առաջին անգամ արտայայտած է երկու տարի առաջ՝ յարուցելով թուրքիոյ կատաղի հակազդեցութիւնը:

Հայ ժողովուրդի տառապանքը Յիսուսի տանջանքներուն շարունակութիւնը որակելով, Բախանայապետը ըսաւ թէ մեր ժողովուրդը առաջինն էր որ 301-ին ընդունեց քրիստոնէութիւնը եւ 2000 տարիներու ընթացքին բազմաթիւ հալածանքներու եւ փորձութիւններու ենթարկուելէ ետք յարութիւն առնելով՝ պահպանած է իր հոգեւոր եւ մշակութային փառահեղ ժառանգութիւնը:

Հռոմի Պապը նաեւ յիշատակեց բոլոր անոնք, որոնք ջանքեր գործադրած են մեղմացելու հայ ժողովուրդի տառապանքները, նախ եւ առաջ Պենետիկոս 15-րդ պապը, որ 1915-ին խիստ քննադատական նամակ մը յղած էր Օսմանեան կայսրութեան՝ հայ ժողովուրդին դէմ կատարուած ջարդերը դադրեցնելու կոչով: «Պենետիկոս 15-րդը քրիստոնէայ Արեւելքի մեծ բարեկամը եղած է», - յիշեցուց Պապը:

«Այսօր խոցուած սրտով կը յիշենք այդ անսահման խենթ ողբերգութեան 100-ամեակը: Յիշելը պարտադիր է, որովհետեւ ուր յիշատակ չկայ, այնտեղ չարիքը տակաւին բաց կը պահէ վերը: Յանգանքը ծածկել կամ ուրանալ՝ կը նշանակէ արտօսել որ վերքը արիւնահոսի», - ըսաւ Ֆրանչիսկոս պապը:

Ան ողջունեց եւ իրենց ներկայ գտնուելուն համար շնորհակալութիւն յայտնեց Հայաստանի նախագահին, հայ կաթողիկոսներուն, ինչպէս նաեւ հայ կաթողիկէ պատրիարքին:

Սոյն պատարագը պատմական էր նաեւ այն առումով որ Հայ ազգի հռչակաւոր զաւակ՝ Ս. Գրիգոր Նարեկացին պաշտօնապէս «Տիեզերական եկեղեցւոյ Վարդապետ» հռչակուեցաւ, ինչ որ բացառիկ իրադարձութիւն է ոչ միայն

Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ՝ այլ մեր ամբողջ պատմութեան մէջ: Սոյն տիտղոսը կը շնորհուի անոնց որ իրենց ուսուցումներով մեծ ազդեցութիւն ձգած են սերունդներու վրայ, նաեւ քրիստոնեական ընկալումներու ապագան կառուցած:

Նախ Վատիկանի սրբադասման դատավարութիւններու նախագահ, ծիրանաւոր Անճէլօ Ամմատօս ընթերցեց բազմաթիւ եպիսկոպոսներու խնդրանքը եւ Սրբազան Զահանայապետէն խնդրեց Տիեզերական Եկեղեցւոյ վարդապետներու շարքին դասել Ս. Գրիգոր Նարեկացին, շեշտադրելով թէ անոր «Մատենան Ողբերգութեան»ը հայ հաւատացեալներուն քով ամենէն շատ տարածում գտած գիրքն է՝ «Աւետա-

րան»էն յետոյ: Ծիրանաւորը միաժամանակ յիշեցուց որ Տեղասպանութեան ողբերգութեան մէջ եւս Նարեկացին հանդէս եկած է որպէս յոյս եւ խաղաղութիւն ներշնչող:

Ապա Ֆրանչիսկոս Պապը յայտարարեց թէ ընդունելով բազմաթիւ եպիսկոպոսներու եւ հաւատացեալներու խնդրանքը, Ս. Գրիգոր Նարեկացին կը հռչակէ Տիեզերական Եկեղեցւոյ վարդապետ:

Նշենք թէ Նարեկացին Տիեզերական Եկեղեցւոյ 36-րդ վարդապետն է, երկրորդը՝ Արեւելքէն:

Հայոց Տեղասպանութեան 100-րդ տարելիցին առիթով Վատիկանի Ս. Պետրոս տաճարին մէջ տեղի ունեցած պատարագի ընթացքին,

Ամենայն Հայոց Գարեգին Բ. Կաթողիկոս հանդես գալով յայտարարեց՝ թե Հայոց Ցեղասպանության համընդհանուր ճանաչումը կը նպաստե ապահով ու արդար աշխարհի կերտման:

«Այս իմաստով Հայոց Ցեղասպանության 100-րդ տարելիցը հրաւեր է աշխարհին՝ անտարբեր չգտնուելու մարդկային տառապանքի ու նորօրեայ նահատակութիւններու հանդէպ: Այս է այն պտուղը, որ պիտի աճի նահատակութեան արմատէն», - ըսաւ Գարեգին Բ.:

Վեհափառը ընդգծեց թե ժամանակին մարդկութեան կողմէ Հայոց Ցեղասպանության հանդէպ անտարբերութիւնը ծնաւ Ողջակիզումի, Զամպոտիոյ, Ռուստայի, Տարֆուրի եւ այլ ցեղասպանութիւնները, եւ որ այսօր ալ պատերազմներու, ահաբեկչութիւններու պատճառով մարդիկ ու ազգեր հալածանքի կ'ենթարկուին ու իրենց կեանքով կը վճարեն հաւատքի համար:

Վատիկանի մէջ մատուցուած պատարագին, խօսք առաւ նաեւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Արամ Ա. Կաթողիկոս, յայտարարելով թե Հայոց Ցեղասպանութիւնը պատմական անհերքելի եւ անուրանալի իրողութիւն մըն է եւ որեւէ փորձ գայն ջնջելու կամ ուրանալու ձգտող, պիտի ձախուղի:

Արամ Ա. Կաթողիկոս իր երախտագիտութիւնը յայտնեց Պապին եւ գնահատանքով յիշեց Վատիկանի ցուցաբերած զօրակցութիւնը ցեղասպանության յաջորդող տարիներուն՝ հայ ժողովուրդին արդար դատին նկատմամբ: Ան ըսաւ. «Մենք Թուրքիայէն Հայոց Ցեղասպանության ճանաչում ու հատուցում կը պահանջենք, այլ խօսքով՝ արդարութիւն: Արդարութիւնը աստուածատուր իրաւունք է»: Ապա կարելով Կաթողիկէ եկեղեցւոյ կողմէ Ս. Գրիգոր Նարեկացիին Տիեզերական Եկեղեցւոյ վարդապետ հռչակելը, Արամ Ա. Կաթողիկոս Նարեկացիին անուանեց եզակի աստուածաբան մը, որ «...խօսեցաւ Աստուծոյ հետ՝ մարդ-աստուած երկխօսութիւն ստեղծելով «Մատենան Ողբերգութեան» մէջ, որ եղաւ ու մնաց հայ ժողովուրդի կեանքին երկրորդ Աստուածաշունչը»:

Վեհափառ Հայրապետը իր խօսքին առաջին բաժինին մէջ հայերէնով արտայայտուեցաւ, իսկ երկրորդ բաժինին մէջ՝ Հայոց Ցեղասպանության առընչուած միտքերը անգլերէնով արտայայտեց:

Պատարագի աւարտին, Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Կաթողիկոս Պատրիարքը, իր արտասանած խալերէն խօսքին մէջ՝ յանուն հայ կաթողիկէ եկեղեցւոյ Ֆրանչիսկոս Պապին երախտագիտութիւն եւ շնորհակալութիւն յայտնեց՝ Ս. Գրիգոր Նարե-

կացիին «Տիեզերական Եկեղեցւոյ Վարդապետ» հռչակելուն, Հայոց Ցեղասպանութեան 100-ամեակին առիթով պատարագ մատուցելուն եւ գայն նախագահելուն համար:

Հայ կաթողիկէ ծիսակարգով պատարագին սրբազան երգեցողութիւնը կատարեցին Լիբանանի Հայ կաթողիկէ պատրիարքութեան «Կռունկ» եւ Գիւմրիի «Տիրամայր Հայաստանի» երգչախումբերը:

Անգամ մը եւս շեշտադրելով կարեւորութիւնը այս պատարագին, տեղին է ըսել թէ Ս. Պետրոս Տաճարին մէջ կատարուածը աննախադէպ երեւոյթ մըն էր: Ֆրանչիսկոս Պապը կաթողիկէ եկեղեցւոյ սրտին մէջ՝ ի լուր համայն աշխարհի կը բարձրաձայնէր, կը ճանչնար ու կը դատապարտէր Հայոց Ցեղասպանութիւնը:

Հռոմի Պապին հոգեւոր իշխանութիւնն ու ազդեցութիւնը կը տարածուին աշխարհի չորս ծագերը: Անոր կողմէն արտաբերած իւրաքանչիւր նախադասութիւն մանրագնին կ'ուսումնասիրուի եւ կը վերլուծուի: Արդիւնքը եղաւ այն, որ անոր գնահատականները շարունակական ազդեցութիւն ունեցան Հայոց Ցեղասպանության ճանաչման եւ դատապարտման պայքարին մէջ: Պատարագին զուգընթաց եւ ատկէ անմիջապէս յետոյ, համաշխարհային առաջատար լրատուամիջոցները իրենց բոլոր թողարկումները վերնագրեցին Ֆրանչիսկոս Պապի ամենակարեւոր ձեւակերպումով՝ «20-րդ դարու Առաջին Ցեղասպանութիւնը Հայոց Ցեղասպանութիւնն է. Ֆրանչիսկոս Պապ», միաժամանակ հրատարակելով Հայոց Կաթողիկոսներու գնահատականներն ու խօսքերը:

Ինչ կը վերաբերի թրքական եւ ատրպէյճանական կատաղի հակազդեցութիւններուն, ապա տեղի ունեցածը որքան իրենց համար անցանկալի էր, նոյնքան մեզի համար սպասելի էին արձագանգները: Թուրքիա անմիջապէս Անգարայի մէջ Վատիկանի դեսպանը Արտաքին Գործոց Նախարարութիւն կանչեց, եւ Վատիկանի իր դեսպանը՝ խորհրդակցութեան համար տուն կանչեց:

Իսկ Ֆրանչիսկոս Պապը՝ հակադարձելով թուրք դեկավարութեան ջղաձգումներուն, ըսաւ. «Մենք չենք կրնար լռել այն ամէնուն մասին, ինչ որ տեսած եւ լսած ենք»:

Այս պատարագը շառաչուն ապտակ մըն էր իրական պատմութիւնը ուրացող Թուրքիոյ երեսին: Ապտակ մը, որն իր շղթայական շարունակութիւնը գտաւ տարբեր երկիրներու կողմէ ցեղասպանութիւնը ընդունելու եւ դատապարտելու փաստով:

«Տ»

ԵՒ ՂՕՂԱՆՋԵՑ ԱՇԽԱՐՀԸ ՀԱՅՕՐԷՆ...

100 ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ ՆԱՀԱՏԱԿՈՒԱԾ ՄԷԿՈՒԿԷՍ ՄԻԼԻՈՆ ՀԱՅԵՐԸ ՍՈՒՐԲԵՐ ՀՈՉԱԿՈՒԵՑԱՆ

2015 թուականի Ապրիլ 23-ը իբրեւ պատմական օր արձանագրուեցաւ հայոց բազմահատոր պատմութեան էջերուն մէջ:

Այդ օր երեկոյեան, երկարատեւ ընդմիջումէ ետք, վերականգնուեցաւ հայոց եկեղեցւոյ սրբադասման կարգը եւ Հայոց Յեղասպանութենէն 100 տարի ետք՝ այդ ոճիրին զոհ գացած մէկուկէս միլիոն նահատակները սուրբեր հռչակուեցան՝ համալրելով Հայ առաքելական եկեղեցւոյ 700 սուրբերուն շարքը:

Այսպիսով, իբրեւ տարեկան եկեղեցական տօնացուցային օր սահմանուեցաւ 24 Ապրիլը՝ ի յիշատակ Հայոց Յեղասպանութեան նահատակներու սրբադասման:

Հայոց Յեղասպանութեան նահատակներու սրբադասման արարողութեան ներկայ գտնուեցան ՀՀ նախագահ Սերժ Սարգսեան եւ հայոց պետական ակադեմիան, ինչպէս նաեւ՝ Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի անդամներ, Հայաստանեայց Առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ թեմակալ առաջնորդներ, աշխարհի տարբեր երկիրներէ եկած հոգեւոր պետեր եւ պատուիրակութիւններ, Հայ Կաթողիկէ եւ Հայ Աւետարանական եկեղեցիներու եւ Հայոց Յեղասպանութեան միջեկեղեցական կազմակերպութիւններու եւ միջազգային կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչներ, պաշտօնական պատուիրակութիւններ, տարբեր երկիրներու դիւանագիտական, հասարակական եւ մշակութային ներկայացուցիչներ:

Սրբադասման արարողութիւնն սկսաւ Երեւանի Ժամով երեկոյեան Ժամը 4:15-ին: Հայրապետական հանդիսաւոր թափօրի եւ 12 եպիսկոպոսներու ուղեկցութեամբ, Ամենայն Հայոց եւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսները առաջնորդուեցան դէպի Ս. Տրդատի անուան բացօթեայ խորան՝ «Խորհուրդ Խորին» շարականի երգեցողութեան ներքոյ:

Սուրբ խորանին վրայ զետեղուեցան Հայոց Յեղասպանութեան նահատակներու երկու սրբապատկերներն ու մասունքարանը: Վերջինս իր մէջ կ'ամփոփէր 1965-ին Տէր Զօրէն Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին փոխադրուած մասունքներն ու Անթիլիասի կաթողիկոսարանէն բերուած մասունքներ:

Խորան բերուած էին նաեւ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի բազմաթիւ մասունքներէն 14 սրբութիւններ:

Խորանի մօտ երգչախումբը «Հրաշափառ» շարականի կատարումով ազդարարեց թափօրին մուտքը, ապա միասնական Տէրունական աղօթքով սկսաւ սրբադասման բուն արարողութիւնը:

Նախ ընթերցուեցաւ Հայոց Յեղասպանութեան սուրբ նահատակներու վկայաբանութիւնը եւ «Ուրախ Լեր» շարականի երգեցողութենէն յետոյ ընթերցուեցաւ Եպիսկոպոսաց Ժողովի հռչակագիրը, ուր կ'ըսուէր. «ՀՈՉԱԿՈՒՄՆ ՍՐԲՈՑ ՆԱՀԱՏԱ-

ԿԱՅ, ՈՐԶ ԿԱՏԱՐԵՑԱՆ ՅԸՆԹԱՑՍ ՑԵ-
ՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ՎԱՍՆ ՀԱՒԱՏՈՅ
ԵՒ ՎԱՍՆ ՀԱՅՐԵՆԵԱՅ ՅԱՆՈՒՆ ՀՕՐ ԵՒ
ՈՐԴԻՈՅ ԵՒ ՀՈԳԻՈՅՆ ՍՐԲՈՅ.

Մենք՝ Գարեգին Բ. Ծայրագոյն Պատրի-
արք եւ Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց եւ
Արամ Ա. Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկի-
ոյ, Ս. Երրորդութեան շնորհաբաշխ զօրու-
թեամբ, Տէր Յիսուս Քրիստոսից տրուած
եւ Հայաստանեայց առաջին լուսաւորիչ-
ներ Ս. Թադէոս եւ Ս. Բարդուղիմէոս առա-
քեալներից փոխանցուած իշխանու-
թեամբ, Ս. Աստուածամօր, Հայոց երկ-
րորդ Լուսաւորիչ Ս. Գրիգորի եւ ամենայն
սրբոց բարեխօսութեամբ, Եպիսկոպոսաց
Ժողովի որոշմամբ եւ մեր ժողովրդի քրիս-
տոնեական կեանքի վկայութեամբ՝

ՍՐԲԱՂԱՍՈՒՄ ենք Հայոց Յեղասպա-
նութեան նահատակներին եւ հռչակում
ենք Ապրիլ 24-ը «Յիշատակ Սրբոց Նա-
հատակաց, որք կատարեցան յընթացս
Յեղասպանութեան Հայոց վասն հաւա-
տոյ եւ վասն հայրենեաց»:

Սրբադասման հռչակումէն ետք՝ «Էջ
Միածինն Ի Հօրէ» շարականի երգեցողու-
թեան ընթացքին, Մայր Աթոռի «Էօննէկ-
եան» դպրոցի աշակերտները աղանիներ
թոցուցին դէպի երկինք:

Յետոյ տեղի ունեցաւ Հայոց Յեղաս-
պանութեան նահատակներու սրբապատ-
կերներու քօղազերծումը, օրհնութիւնը եւ
Սրբալոյս Միւռնոսով օծումը՝ երկու կաթո-
ղիկոսներու ձեռամբ: Ապա երգչախումբը
կատարեց Հայոց Յեղասպանութեան նա-
հատակներուն նուիրուած «Հրաշացան

Պակուցմամբ» շարականը:

Արարողութիւնն ամփոփուեցաւ Ամե-
նայն Հայոց եւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կա-
թողիկոսներու՝ Հայոց Յեղասպանութեան
սուրբ նահատակներու բարեխօսութեան
հայցով:

Այս պատմական առիթով, երկու Վեհա-
փառները իրենց հայրապետական պատ-
գամը յղեցին աշխարհասփիւռ հայու-
թեան:

Ըստ Գարեգին Բ. Վեհափառին, նահա-
տակներու սրբադասումը կենդանարար
նոր շունչ, շնորհ եւ օրհնութիւն կը բերէ
եկեղեցական եւ ազգային մեր կեանքին
եւ մեր ժողովուրդի հոգեւոր նոր վերա-
ծնունդի պսակը կը հիւսէ: «Մեր սուրբ նա-
հատակների յիշատակն այլեւս ոչ թէ զոհի
ու ննջեցեալի հոգեհանգստեան աղօթք է,
այլ՝ յաղթանակած ու նահատակութեան
արեամբ սրբագործուած անմարմին
զինուորների յաղթական օրհներգութիւն:
Այսօր մեր սուրբ նահատակների հաւատ-
քի եւ հայրենեաց սիրոյ ջերմեռանդ ոգին
տարածոււմ է Տէր Զօրից մինչեւ Սուրբ Էջ-
միածին եւ Ծիծեռնակաբերդ, նորանկախ
Հայաստանից մինչեւ աշխարհասփիւռ
հայ կեանքի վերածնուած անդաստան-
ներ՝ զօրացնելով ապրելու անխախտ
հաւատքով, մեր կեանքի վերազարթօնքի
պայծառ տեսիլքով եւ մեր արդար դատի
պաշտպանութեան աներկբայ կամքով»:

«Յեղասպանութեան մեր սուրբ նահա-
տակների բարեխօսութեան անդրանիկ
հայցով այսօր Մեր աղօթքն ենք վերառա-
քում առ Աստուած, որ իր օրհնութեան
ներքոյ անխռով պահպանի մեր ժողովըր-
դին եւ համայն մարդկութեանը, որ յագե-
նայ արդարութեան ծարաւի հոգին մեր
ժողովրդի, որ աստուածային ողորմու-
թեամբ արդարութեան եւ ճշմարտութեան
շողերը փայլատակեն աշխարհում եւ
ցրեն մարդկութեան կեանքն ալեկոծող
ոճիրների եւ եղեռնագործութիւնների
խաւարը, եւ եղբայրութեան ու համերաշ-
խութեան մէջ մարդկութիւնը կերտի իր
բարօր ու երջանիկ կեանքը»:

«Թող սուրբ նահատակների բարեխօ-

սուրճամբ մեր Տեր Յիսուս Զրիստոսի շնորհը, սերը եւ ողորմութիւնը լինեն ձեզ հետ եւ ամենքի՝ այսօր եւ միշտ. Ամէն», - իր խօսքն այսպէս եզրափակեց Գարեգին Բ. Կաթողիկոսը:

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Արամ Ա. Կաթողիկոս իր խօսքին մէջ անդրադարձաւ հայ եկեղեցւոյ հասկացողութեան մէջ սուրբերու դերին՝ դիտել տալով որ հայ եկեղեցին սուրբերը կը բնութագրէ իբրեւ Ս. Զոգլոյն զօրութեամբ լեցուած՝ չարին յաղթող ու քրիստոնէական ճշմարտութիւններու յաւերժացման համար իրենց անձերը ընծայաբերող վկաներ: «Սուրբերը մեր կեանքը աստուածային ճշմարտութիւններով պայծառակերպող, մեր առջեւ երկնային դռները բացող եւ մեզ դէպի քրիստոսակեդրոն «ճանապարհ, ճշմարտութիւն ու կեանք» առաջնորդող աստուածազգեաց անձեր են: Սուրբերը աստուածային սրբութեան ճառագայթներն են՝ մեր կեանքի ապականութեան դիմաց. երկնային լոյսին ցոլքերն են՝ մեր կեանքի խաւարին դիմաց. երկրէն երկինք բարձրացնող կամուրջ են՝ մեզ երկինքէն հեռացնող հոսանքներուն դիմաց», - ըսաւ ան:

Վեհափառ հայրապետը նշեց թէ եկեղեցին պետք է ուրախ ըլլայ որ իր սուրբերուն երկար շղթային միանալու կու գան մեր հոգեւոր արժեքներու համար իրենց անձերը իբրեւ կենդանի պատարագ մատուցած մեր մէկուկէս միլիոն նահատակները, «...որովհետեւ Արեւմտեան Զայաստանի ու Կիլիկիոյ քաղաքներուն ու գիւղերուն մէջ եւ Տեր Զօրի աւազներուն վրայ ցեղասպան թուրքի եաթաղանին զոհ գացած սիրելի զաւակներդ այսօր կը միանան նահատակներու, վկաներու ու սուրբերու երկնային փաղանգին»:

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Արամ Ա. Կաթողիկոս հաստատեց, որ մեր նահատակները «իմացեա՛լ մահ»-ով մեռան, որպէսզի մենք հաւատքի՝ կեանքով ապրինք, գործենք ու ստեղծագործենք: Վեհափառ հայրապետը ըսաւ որ հարիւր տարիներ հայութիւնը յիշեց իր նահատակները եւ հաւատարիմ մնաց անոնց նուիրական կտա-

կին՝ կոչ ուղղելով շարունակել ու յիշել սրբացած նահատակները, որոնց արիւնը աւիշը պիտի դառնայ մեր զօրութեան ու երաշխիքը՝ մեր յաղթանակի:

Իր խօսքը եզրափակելով Արամ Ա. Կաթողիկոս ըսաւ. «Մեր նահատակները կ'ապրին մեր կեանքին մէջ իբրեւ «Անլռելի զանգակատուն»՝ ի խնդիր մեր բռնաբարուած արդար իրաւունքներու ձեռքբերման մեզ պայքարի մղող:

Մեր նահատակները կ'ապրին մեր կեանքին մէջ իբրեւ կամքի դարբնոց՝ մեր պահանջատիրական կամքը կռանող:

Մեր նահատակները կ'ապրին մեր կեանքին մէջ իբրեւ յուսատու աղբիւր՝ մեր քրիստոնէական յոյսը ամրապնդող:

Մեր նահատակները կ'ապրին մեր կեանքին մէջ իբրեւ «մարտիրոսք երանելալ որք զլոյսն կենաց զգեցեալ ունին»՝ մեր կեանքի ճամբան երկնային կենարար լոյսով լուսազարդող»:

Սրբադասման պատմական իրադարձութեան աւարտին նախ ազդարարուեցաւ «Լռութեան Վայրկեան», ապա Երեւանի ժամով ժամը 19:15-ին, Զայաստանի ու աշխարհի տարբեր անկիւններու մէջ գտնուող բոլոր հայ առաքելական ու քոյր եկեղեցիներու զանգերը 100 զարկերով ղօղանջեցին՝ ի պանծացումն Զայոց Տեղասպանութեան նահատակներու:

ԵՒ ԱՇԽԱՐՀԸ ԴՕՂԱՆՋԵՑ ԶԱՅՕՐԵՆ.....

Սրբադասման արարողութեան կազմակերպման հովանաւորութիւնը ստանձնած էր Զայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութիւնը:

ԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅ-ԲԱՐԻ 100 ՏԱՐԻՆԵՐ

2015, Հայոց Ցեղասպանության 100-րդ տարելիցի տարի, որուն իւրաքանչիւր օրը մեզի համար Ապրիլ 24 պետք է ըլլայ:

Հայաստանի եւ տարբեր երկիրներու մէջ այնքան շատ եւ տարաբնոյթ իրադարձութիւններ տեղի ունեցան Ապրիլ ամսուան ընթացքին (սաեւ անկէ առաջ եւ յետոյ, ու մինչեւ այսօր), որ դժուար է այդ բոլորը գնահատել, մեկնաբանել եւ նոյնիսկ թուարկել:

Մօտաւորապէս 100 տարի առաջ, հանրաճանաչ ֆրանսացի գրող Անաթոլ Ֆրանսս հայերու կոտորածին առնչութեամբ ըսած է. «Հայաստանը կը մեռնի... սակայն այն քիչ արիւնը, որ մնացած է՝ հերոս սերունդ կը ծնի: Մեռնիլ չուզող ազգը՝ չի մեռնիր»:

Այսօր մենք՝ մեր գոյութեամբ, մեր վերապրումով եւ մեր բազմամիլիոն զաւակներով, կը հաստատենք ֆրանսացի գրող-բարեկամին կանխատեսումը: Մենք, 100 տարի ետք՝ ընդդէմ ժխտումի եւ առանց հատուցումի, 100 տարի՝ ընդվզումով, 100 տարի՝ յիշելով, ոտքի կենալով եւ բժշկելով մեր վերքերը, կ'ոգեկոչենք սրբադասուած մեր մէկուկէս միլիոն նահատակները ու կեղծիքին նահանջ կը պարտադրենք:

Այսօր մեր շատ բարեկամներ մեր կողքը կը գտնուին: Կը կիսեն մեր ցաւն ու զօրավիգ կը կենան մեզի:

ՀՀ Նախագահ Սերժ Սարգսեանի հրաւերով, Ապրիլ 24-ին՝ Ծիծեռնակաբերդի Յուշահամալիրին մէջ, Հայոց Ցեղասպանության 100-րդ տարելիցին արարողութիւններուն մասնակցեցան Ռուսիոյ, Ֆրանսայի, Սերպիոյ եւ Կիպրոսի նախագահները:

Սոյն արարողութեան ներկայ էին 60 երկիրներէ ժամանած, 600-ի հասնող հիւրեր՝ բազմաթիւ բարձրաստիճան պատուիրականութիւններ, կրօնական կառոյցներու եւ հաստատութիւններու առաջնորդներ, դիւանագիտական անձնակազմեր, միջազգային կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչներ, գիտնականներ եւայլն:

Նախագահները եւ բոլոր հիւրերը, ծաղկեպսակներէն զատ, անմար կրակին առջեւ ծաղիկներով խոնարհեցան եւ իրենց յար-

գանքի տուրքը մատուցեցին մեր անմեղ նահատակներու հոգիներուն:

Չորս երկիրներու նախագահները այցելեցին Նաեւ Հայոց Ցեղասպանության թանգարան եւ իրենց տպաւորութիւնները արձանագրեցին թանգարանի ոսկեմատեանին մէջ:

Ծիծեռնակաբերդի բարձունքին՝ իր ուղերձը ներկաներուն յղելով, ՀՀ Նախագահ Սերժ Սարգսեան համայն հայութեան անունէն շնորհակալութիւն յայտնեց Նախագահներ՝ Անասթասիատիսի, Նիքոլիչի, Հոլլանտի եւ Փութինի, ինչպէս նաեւ միջազգային ամբողջ հանրութեան՝ ի դէմս ներկայացուած պետութիւններու եւ կազմակերպութիւններու, քաղաքական հասարակութեան եւ միջազգային մամուլի ներկայացուցիչներուն, բոլոր անոնց, որոնք հայերուն կողքին կը գտնուէին եւ որոնք այդ օր կ'ուզէին գտնուիլ հայերու կողքին: Նախագահը շնորհակալութիւն յայտնեց նաեւ Պոլսոյ Թաքսիմ հրապարակը հաւաքուածներուն, նշելով որ անոնք զօրաւոր մարդիկ են եւ ճիշդ գործ կ'ընեն իրենց հայրենիքին համար: (Յիրաւի, արդէն տասը տարիէ ի վեր Թուրքիոյ որոշ ազնիւ, համարձակ քաղաքացիներ՝ գլխաւորաբար մտաւորականներ, առանց վախի կը խօսին եւ ցոյցեր կը կազմակերպեն Հայոց Ցեղասպանության առիթով՝ պահանջելով կառավարութենէն վերջ դնել ժխտողական ամօթալի քաղաքականութեան):

Անդրադառնալով Հռոմի Պապի այն արտայայտութեան, թէ՝ «Յանցանքը ծածկել կամ ուրանալ՝ կը նշանակէ արտօնել որ վերքը արիւնահոսի», Նախագահը ըսաւ. «Վերքն արիւնահոսում է, որովհետեւ աշխարհում շատ են չեզոքութիւնը, լռութիւնը, ժխտողականութիւնը եւ պակաս՝ մարդկայնութիւնը»:

Ապա խօսելով Ողջակիզումի, Ռուսնտայի եւ Գամպոտիայի ցեղասպանութիւններուն մասին, Սերժ Սարգսեան ըսաւ. «Թո՛ղ այսուհետ աշխարհի որեւէ ծայրում յուշահամալիր կանգնեցնելու կարիք չլինի՝ յիշատակելու պատմութեան նոր ամօթալի էջեր,

թո՛ղ նոր «Ծիծեռնակաբերդ»եր, «Եատվա-
շեմ»ներ, «Մահուան Զովիտ»ներ եւ «Գիգո-
զի»ներ չլինեն»:

Պաշտօնական բաժնի միջոցառումնե-
րու աւարտէն ետք, հայ ժողովուրդի գա-
ւակները խիտ ու ամրակուռ շարքերով
ուղղուեցան դէպի յուշահամալիր՝ վերանո-
րոգելու իրենց ուխտը եւ յարգելու Եղեռնի
գոհերուն անմահ յիշատակը:

Նոյն օրը, երեկոյեան տեղի ունեցաւ ա-
ւանդական ջահերթը, որ ամէն տարի կ'ի-
րականանար 23 Ապրիլին, սակայն այս
տարի Զայոց Ցեղասպանութեան 100-րդ
տարելիցին առիթով տեղի ունեցաւ 24-ին:
Մասնակիցները Ծիծեռնակաբերդի անմար
կրակին շուրջ իրենց յարգանքի տուրքը մա-
տուցեցին անմեղ նահատակներուն, միաս-
նաբար աղօթեցին, ապա կրակին շուրջ
խոնարհեցին Զայոց Ցեղասպանութիւնը
ճանչցած երկիրներուն դրօշակները:

Այո՛, այսօր մենք հպարտ ենք որ Ցեղաս-
պանութեան 100-րդ տարելիցին աշխարհի
բազմաթիւ քաղաքակիրթ եւ զարգացած
երկիրներ մեզ հետ են: Մասնաւորապէս
պետք չէ մոռնալ թէ Զոռմի Ֆրանչիսկոս
Պապը ամբողջ աշխարհի առջեւ բացաւ
բարոյականութեան եւ արդարութեան դու-
ռը: Պապի քայլը՝ այդ դարակազմիկ յայ-
տարարութիւնը, իր բարեբեր արմատները
նետեց՝ ի սփիւռս աշխարհի, որուն հետեւե-
ցան մեր արդար դատին անդրադարձները:
Տարբեր երկիրներու խորհրդարաններ,
կազմակերպութիւններ ետեւ-ետեւի կը
ճանչնան Զայոց Ցեղասպանութիւնը եւ կը
դատապարտեն այլ ազգերու գերեզմաննե-

րու վրայ հիմնուած Թուրքիոյ անմարդկային
ոճրագործութիւնը եւ անոր ժխտողական
քաղաքականութիւնը:

Մենք տեսանք որ պաշտպանուած ար-
դարութիւնը կրնայ հրաշքներ գործել: Այդ
օրերուն բողոքի, ցասումի, վրիժառութեան
եւ արդար պահանջի միասնական լեզուով
խօսեցան երգն ու երաժշտութիւնը, նկար-
չութիւնն ու մարգաշխարհը, բոլոր ասպա-
րեզները..... Իրենց ցաւն ու վիշտը մեր զգա-
ցումներուն միահիւսեցին նոյնիսկ անշունչ
պատմական յուշարձանները: 24 Ապրիլի
գիշերը, սրբադասուած մեր նահատակնե-
րուն իր յարգանքի տուրքը կը մատուցէր
խորհրդաւոր մթութեան մէջ յայտնուած
հռչակաւոր Քոլիզէյումը: Իր գոյատեւումի
ընթացքին, երկրորդ անգամ ըլլալով, ամ-
բողջ գիշեր մը խաւարի քօղով պատուած՝
մեզ զօրավիզ կեցաւ Փարիզի Էյֆելեան աշ-
տարակը:

Զայոց Ցեղասպանութեան հարցին լու-
ծումը երեք տարրերէ կը բաղկանայ՝ ճանա-
չում, փոխհատուցում եւ իրաւունքներու վե-
րականգնում:

Հետեւաբար, մեր պարտականութիւննե-
րը պիտի շարունակուին հարիւրամեակէն
վերջ ալ. մենք հետեւողականօրէն, համբե-
րատարօրէն պիտի յիշեցնենք աշխարհին
եւ միշտ պայքարինք մեր հարցին երեք
տարրերու իրագործումին հասնելու հա-
մար:

«Տ»

ՀԱՂՈՐԳ-ԱԳՐՈՒԹԻՒՆ (Գահիրե)

Հայոց Յեղասպանության 100-ամեայ տարելիցին առիթով համասփիռ հայութիւնը տարբեր բնոյթի ձեռնարկներով եւ արարողութիւններով կ'ոգեկոչէ յիշատակը մեր բիւրաւոր նահատակներու:

Եւ այս առիթով 22-24 Ապրիլ 2015-ի օրերուն Երեւանի մէջ տեղի ունեցան առանցքային ձեռնարկներ, ի մասնաւորի Յեղասպանութեան նուիրուած Խորհրդաժողովը, Ս. Էջմիածնի մէջ՝ Սրբադասումի Արարողութիւնը եւ Ապրիլի 24-ին Ծիծեռնակաբերդի յուշահամալիրին մէջ՝ Ոգեկոչումի ձեռնարկը:

Յիշեալներուն իր մասնակցութիւնը բերաւ նաեւ Եգիպտահայ մեր համայնքը՝ մասնաւոր թոյլք կազմակերպելով դէպի Մայր Հայրենիք:

Սոյն թոյլքով 100-ամեայ տարելիցին իրենց մասնակցութիւնը բերին նաեւ Եգիպտացի մօտ 50 լրագրողներ, թղթակիցներ, հեռատեսիլի հաղորդավարներ, գիտական եւ վերլուծական կեդրոններու աշխատակիցներ՝ կազմակերպութեամբ Գահիրէի Ազգային Առաջնորդարանի 100-ամեակի Յանձնախումբին:

Սոյն օրերուն, Գահիրէի մէջ մեր համայնքին անդամները մասնակցեցան 23 եւ 24 Ապրիլին տեղի ունեցած արարողութիւններուն եւ միջոցառումներուն:

Հինգշաբթի, 23 Ապրիլ 2015-ին Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ մէջ մեծ պատանի վրայ, ուղիղ հեռարձակումով ժողովուրդը դիտեց Հայոց Յեղասպանութեան նահատակներու Սրբադասումի Արարողութիւնը: Արարողութեան աւարտին 100 զարկերով ողջանջեց եկեղեցւոյ զանգակը՝ միանալով աշխարհի բոլոր Հայ Եկեղեցիներու զանգակներուն, իսկ երգչախումբը կատարեց «Սուրբ, Սուրբ»-ը եւ «Հայր Մեր»-ը:

Ասկէ զատ, Ուրբաթ, 24 Ապրիլին, նախապէս ստանալով Եգիպտոսի անվտանգութեան ծառայութեան համամտութիւնը, կազմակերպուած էր քայլարշաւ: Մեր համայնքի շուրջ 400 հայորդիներ, այս առիթով յատուկ պատրաստուած շապիկներով եւ սկաուտներն ալ իրենց համազգեստներով,

«Կը Յիշենք ու Կը Պահանջենք» կարգախօսով քալեցին եւ ծաղկեպսակ զետեղեցին Անյայտ Չինուորի յուշարձանին, որմէ ետք երգեցին Եգիպտոսի եւ Հայաստանի հանրապետութիւններու հիմներգերը: Այս բացառիկ առիթով, սոյն երթը լուսաբանուեցաւ Եգիպտական մամուլով եւ հեռատեսիլի տարբեր կայաններէն:

Սոյն օրը, երեկոյեան ժամը 6-ին, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ մէջ մատուցուեցաւ Սուրբ եւ Անմահ Պատարագ: Պատարագիչն էր Գահիրէի Առաջնորդական Փոխանորդ Յոգշ. Տ. Գաբրիէլ Վարդապետ Սարգսեան: Ս. Պատարագի քառածայն երգեցողութիւնը կատարուեցաւ «Ս. Ներսէս Շնորհալի» եւ «Արաքս» երգչախումբերու կողմէ՝ ղեկավարութեամբ Միհրան Ղազէլեանի:

Ներկայ էին Հայ Կաթողիկէ Աղեքսանդրիոյ Առաջնորդ Գերապայծառ Գրիգոր Օգոստինոս Եպիսկոպոս Գուսան, քոյր եկեղեցիներու առաջնորդներ եւ ներկայացուցիչներ, ՀՀ Արտակարգ եւ Լիազօր Դեսպանը, Վատիկանի Պապական Նուիրակի Փոխանորդը, Անկլիքան Եպիսկոպոսական Եկեղեցւոյ Գահիրէի առաջնորդը, դեսպաններ, դիւանագիտական ներկայացուցիչներ, որոնք յատկապէս հրաւիրուած էին սոյն Պատարագին, ինչպէս նաեւ օտար լրագրողներ, թղթակիցներ եւ հոծ բազմութիւն մը:

Յաւարտ Ս. Պատարագի, կատարուեցաւ Հայոց Յեղասպանութեան սրբացած նահատակներուն նուիրուած յատուկ արարողութիւնը, որմէ ետք Հայր Սուրբը ընթերցեց Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Ամենայն Հայոց Գարեգին Բ. Կաթողիկոսի Հայոց Յեղասպանութեան 100-րդ տարելիցին նուիրուած սրբատառ կոնդակը:

Ապա արաբերէնով իր պատգամը փոխանցեց Գրիգոր Օգոստինոս Գուսան Եպիսկոպոս, եւ անգլերէնով՝ ՀՀ Արտակարգ եւ Լիազօր Դեսպան Դոքթ. Արմէն Մելքոնեան:

Պաշտօնական խօսքերէն ետք, երկու երգչախումբերը կատարեցին Ազնաւոր-

Կառվարենց զոյգի «Անոնք Իսկան» եւ «Աւէ Մարիա» երգերը, Ալեքսանդր Յարութիւնեանի «Ռեքուիեմ»-ը եւ աւարտեցին Արա Գեորգեանի Հայոց Տեղասպանութեան 100-րդ տարելիցին նուիրուած «Remember» երգով:

Վերջաւորութեան, ժողովուրդի եւ հոգեւորականաց թափօրը առաջնորդուեցաւ դէպի Եկեղեցւոյ շրջաբակին մէջ գտնուող Հայոց Տեղասպանութեան յուշակոթող-խաչ-

քար, որուն կից պատրաստուած յատուկ յուշապատին առջեւ զետեղուեցան խորհրդանշական 100 մոմեր, որոնց զետեղումի ընթացքին կը դօղանջէր Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ զանգը:

Արարողութիւնը կը նկարահանէին եգիպտական հեռատեսիլի տարբեր կայաններ:

ԴԻՒԱՆ

ԳԱՀԻՐԵԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ (Հայաստան)

Հայոց Ցեղասպանության 100-րդ տարելիցին առիթով Հայաստանի մեջ կազմակերպված ոգեկոչումի արարողություններուն եւ միջոցառումներուն մասնակցելու համար Գահիրէի Ազգային Առաջնորդարանը կազմակերպած էր մասնաւոր թռիչք: Սոյն թռիչքով Հայաստան մեկնեցան Առաջնորդ Սրբազան Հայրը, Թեմական եւ Զաղաքական Ժողովներու եւ 100-ամեակի Յանձնախումբի անդամներ, Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ համայնքի անդամներ, ինչպէս նաեւ Գահիրէի Ազգային Առաջնորդարանի 100-ամեակի Յանձնախումբին կազմակերպութեամբ եւ հրաւերով շուրջ 50 եգիպտացի յայտնի լրագրողներ, եգիպտական յայտնի թերթերու խմբագիրներ, թղթակիցներ եւ ներկայացուցիչներ, հեռուստահաղորդավարներ, վերլուծական կեդրոններու տնօրէններ եւ այլ պաշտօնական անձինք:

Նոյն օդանաւով Հայաստան մեկնեցաւ նաեւ Ղպտի Ուղղափառ Եկեղեցւոյ Հովապետ Թաուատրոս Բ. Պատրիարքը՝ իր շքախումբով, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի մասնաւոր հրաւերով, եւ ուղեկցութեամբ Թեմիս Առաջնորդ Գերաշնորհ Տ. Աշոտ Եպս. Մնացականեանի:

20-26 Ապրիլի շրջանին Ամենապատիւ Թաուատրոս Պատրիարքը հիւրընկալուեցաւ Ամենայն Հայոց Հայրապետի կողմէ եւ

մասնակցեցաւ Եկեղեցւոյ եւ պետութեան կազմակերպած կարեւոր բոլոր արարողություններուն, միջոցառումներուն եւ ձեռնարկներուն:

Ան նաեւ առիթ ունեցաւ այցելելու վանքեր եւ եկեղեցիներ:

Ազգային Առաջնորդարանի 100-ամեակի Յանձնախումբին կողմէ կազմակերպուած եգիպտացի լրագրողներու խումբը եւս յատուկ նախատեսուած ծրագիրով մասնակցեցաւ այդ օրերուն ընթացող ձեռնարկներուն եւ միջոցառումներուն: Անոնք առիթ ունեցան տեղւոյն վրայ հարցազրոյցներ ունենալու նաեւ պաշտօնական անձնաւորութիւններու հետ, իսկ 25 Ապրիլին Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի մէջ հանդիպում ունեցան Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին եւ Ղպտի Եկեղեցւոյ Պատրիարքին հետ:

Միջոցառումներու աւարտին՝ 26 Ապրիլին, բոլորը վերադարձան Գահիրէ, Եգիպտոս, խոր տպաւորութիւններով եւ Հայոց Ցեղասպանութեան մասին յաւելեալ տեղեկութիւններով, զորս հասանելի դարձուցին եգիպտացի ժողովուրդին՝ հեռուստահաղորդումներով եւ մամլոյ հաղորդագրութիւններով:

ԴԻԴՆ

ԳԱՀԻՐԷԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

«ԲԱՐՏԻՍԱԳԷՏ ՏՈՒԹՅՈՒՆ ԳԱԼՁԵԱՆԻ՝ ԱՏՐԱԷՅՃԱՆԻ ԿԵՂԾԻ-ՔՆԵՐԸ ԲԱՑԱՅԱՅՏՈՂ ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆԸ

Հայ Ազգային Հիմնադրամի, Հայ Գեղարվեստասիրաց Միության եւ Կոկանեան Սրահի կազմակերպութեամբ ու Հայ Յարանւանութեանց եւ ՀՀ Եգիպտոսի դեսպանութեան հովանաւորութեամբ, Հայոց Ցեղասպանութեան 100-րդ տարելիցին առիթով շատ կարելոր եւ ուշագրաւ ձեռնարկ մը կազմակերպուած էր Հինգշաբթի, 19 Փետրուար 2015-ին, երեկոյեան ժամը 8-ին՝ Կոկանեան Սրահին մէջ: Գիտնական, քարտիսագետ Տոքթ. Ռուբէն Գալչեան հանդէս կու գար «Հայաստանը Հնագոյն Զարտեսներու Մէջ» եւ «Հին Հայերէն Զարտեսները» նիւթերուն շուրջ, որուն նպատակն էր քարտեսներու միջոցով բացայայտել Ատրպէյճանի կողմէ իրագործուող պատմական խեղաթիւրումները:

Մինչ դասախօսութեան սկսիլը, ներկաները մէկ վայրկեան յոտնկայս լռութեամբ իրենց յարգանքի տուրքը մատուցեցին Հայոց Ցեղասպանութեան նահատակներուն:

Մասնագիտութեամբ ճարտարագետ Ռուբէն Գալչեան, փոքր տարիքէն հետաքրքրուած ըլլալով աշխարհագրութեամբ եւ քարտիսագրութեամբ, հետազօտած է Բրիտանիոյ եւ Եւրոպայի գրադարաններուն մէջ եղած քարտիսագրական բոլոր տեղեկութիւնները: Ան նաեւ մանրամասնօրէն ուսումնասիրած է տարբեր աշխարհացոյցներ ու երկիրներու քարտեսներ, որոնց մէջ տեղ գտած է Հայաստանը: Անոր ուսումնասիրութիւններն ուղղուած են վերջին 50 տարիներու Ատրպէյճանական մամուլի եւ «գիտական» աշխատողներու կողմէ հրատարակուած հակահայ բարբառանքներուն եւ կեղծիքներուն դէմ:

«Այն տարածքը, որտեղ այսօր Ատրպէյճանի Հանրապետութիւնն է, ապրած են հայեր, թաթարներ, թուրքեր ու այլազգիներ, սակայն ազերիներ կոչուող ազգութիւն մը ծանօթ չէ եղած համաշխարհային պատմութեանը: Անոնք նախկին թուրքերն են՝ մուսուլման տեղացիները, որոնք այլ տեղաբնակներու հետ ժամանակին Իրանի հիւսիսը կ'ապրէին: «Ազերի» հասկացողութիւնը

պատմութիւն բերուած է ստալինեան տարիներուն, որպէսզի տեղացի թուրքերն այլեւս իրենց թուրք չհամարեն: Իր դասախօսութիւնն այսպէս սկսաւ Ռուբէն Գալչեան՝ յաւելելով, մինչեւ 20-րդ դարու սկիզբը քարտէս մը չէ եղած, ուր տեղեկութիւն տրուած ըլլար Ատրպէյճանի մասին: Այսօր, Ատրպէյճանը իր պատմական արմատները գտնելու բարդ փնտռութիւններու մէջ է եւ յաճախ իրականութիւնը արհամարհելով պատմական գեղծումներու կը դիմէ»:

Դասախօսութեան ընթացքին Տոքթ. Գալչեան անդրադարձաւ Ատրպէյճանական գիտական հրատարակութիւններու մէջ տեղ գտած հակահայ յերիւրանքներուն եւ կեղծիքներուն, որոնք օրէ օր աւելի կ'ընդլայնուին ու կը տարածուին: Ատոնք կը հրատարակուին տարբեր լեզուներով եւ անվճար կը ղրկուին ամբողջ աշխարհի համալսարաններուն, գրադարաններուն եւ քաղաքական կառոյցներուն:

Աշխարհիս վրայ որեւէ երկրի գտնուած տեղը ճշգրիտ հասկնալու եւ որոշելու համար, կարելոր աղբիւրներ կը նկատուին հնագոյն եւ միջնադարեան պատմական եւ աշխարհագրական փաստաթուղթերը, գիրքերն ու քարտեսները:

Գիտնական Ռուբէն Գալչեան, մեծադիր պաստառի վրայ ներկայացուց Հայաստանն ու Ատրպէյճանը, պատմութեան ծանօթ առաջին քարտեսներէն սկսած մինչեւ մեր օրերը: Ան գիտականօրէն եւ հետեւողականօրէն մեկնաբանեց այն իրողութիւնը, որ բան-թուրքիզմին հետեւող «Ատրպէյճանցիները» այսօր կը կեղծեն հայութեան պատմութիւնը եւ կը յօրինեն կեղծ պատմութիւն մը՝ իրենց թուրք-թաթար համախմբութեան մասին: Ատրպէյճանի իշխանութիւնները կը քարոզեն թէ Ատրպէյճանը եւ միջնադարեան Աղուանքը միեւնոյն երկիրն են ու նոյն մշակոյթն ունին՝ «երկու պետութիւն, մէկ ժողովուրդ», որ իրականութեան չի համապատասխաներ: Կեղծարարները կը յայտարարեն թէ ներկայ ՀՀ տարածքը հնագոյն ժամանակներուն Ատրպէյճանի պատկանած է

եւ Հայաստանի տարածքը կ'անուանեն ... Արեւմտեան Ատրպէյճան:

Տարբեր ժամանակներու քարտէսներ ցուցադրելով, Գալչեան ներկայացուց «Ատրպէյճանի Հանրապետութիւն» կոչուող ներկայ երկրին ծնունդը, որ տեղի ունեցած է 1918 թուականին: Ճշմարիտ պատմութիւնը բացայայտող հին ու նոր փաստաթուղթերու եւ քարտէսներու միջոցով ներկայացուց Շիրուանը, Առանը, Հայաստանն ու Ատրպէյճանը: Ան բացատրեց թէ ներկայ Ատրպէյճանը նախապէս եղած է Իրանի հիւսիսային Ատրպատական նահանգը, շեշտելով թէ այդ մասին կը վկայեն հին աշխարհի յունական, հռոմէական, արեւմտաեւրոպական եւ վաղ միջնադարեան բոլոր պատմիչներու, աշխարհագրագետներու ու ճանապարհորդներու յուշերն ու շարադրանքները, ձեռագրերը, գիրքերն ու քարտէսները: Գալչեան, բազմաթիւ նշանաւոր պատմիչներու եւ ճանապարհորդներու ձգած ծանրակշիռ փաստեր, տեղեկութիւններ ու վկայութիւններ ներկայացուց՝ ի հակադրութիւն ատրպէյճանական այն կեղծ փաստերուն թէ հայերը Կովկասի տարածքին նորեկ եկուորներ են, իսկ իրենք՝ բնիկներ եւ քրիստոնեայ աղուաններու միակ ժառանգները:

Դարեր շարունակ յոյներն ու հռոմէացիները այդ տարածաշրջանը նշած են իբրեւ Սասանեան Պարսկաստանի Ատրպատական կոչուող նահանգ: Բոլոր պատմիչները խօսելով այդ տեղանքին մասին, բնաւ խօսք չեն ըսած «Ատրպէյճան» կոչուող երկրի մասին, մինչդեռ Հայաստան՝ Արմենիա, Արման անունով միշտ յիշատակած են:

Գիտնականը նշեց թէ նոյնիսկ իսլամական աշխարհագրական գրականութեան՝ իսլամական քարտէսներու մէջ, ըստ սովորութեան հնագոյն ժամանակներուն չէին նշեր քրիստոնեայ երկիրներու անունները, սակայն Հայաստանը միշտ յիշուած է այդ քարտէսներուն մէջ եւս, քանի որ լաւ յարաբերութիւններ ունեցած է դրացի երկիրներու հետ: Վերոյիշեալ բոլոր ձեռագրերուն մէջ կը յիշատակուի Աղուանքը, իսկ Ատրպէյճանը՝ աւելի ճիշդ Ատրպատականը, նախկին Փոքր Մարաստանը, միշտ իբրեւ Պարսկաստանի հիւսիս-արեւմտեան նահանգ:

Ռուբէն Գալչեան պաստառին վրայ առաջինը ցուցադրեց Զ.Ա. վեցերորդ դարէն մեզ հասած աշխարհի ամենահին Բաբելոնեան կաւէ քարտէսը, որուն վրայ միայն եօթը երկիրներ յիշատակուած են, որոնց շարքին կը գտնուի նաեւ Հայաստանը: Ապա քարտի-

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ԳԻԾԵՐ

Ռուբեն Գալչեան ծնած է Թաւրիզ, ցեղասպանութենէն մազապուրծ վանեցի գաղթականի մը ընտանիքին մէջ: Միջնակարգ դպրոցը աւարտած է Թեհրան, յետոյ ուսումը շարունակած է Բրիտանիոյ Պըրմինկհամ քաղաքի Աստոն համալսարանին ճարտարագիտութեան բաժնէն ներս:

2008-ին ՀՀ Գիտութիւններու Ազգային Ակադեմիան անոր շնորհած է Պատուոյ Տոբորի կոչում:

Ան հեղինակ է կարգ մը քարտիսագրական հատորներու.

«Հայաստանի Պատմական Զարտեսներ» - անգլերէն, 2004թ.

«Հայաստանը Համաշխարհային Զարտեսագրութեան Մէջ» - որ վերոնշեալ հատորին վերափոխուած տարբերակն է՝ հայերէն եւ ռուսերէն, 2005թ.

«Կովկասից Հարաւ Երկրները Միջնադարեան Զարտեսներում. Հայաստան, Վրաստան եւ Ատրպէյճան» - հայերէն եւ անգլերէն, 2007թ.

«Յօրինուած Պատմութիւն»- անգլերէն, 2009թ., նոյն գիրքին հայերէն եւ ռուսերէն տարբերակը՝ 2010թ.

«Պատմութիւնների Բախումը Հարաւային Կովկասում: Հայաստանի, Ատրպէյճանի եւ Իրանի Զարտեսների Վերագծումը» - 2012թ., անգլերէն, նոյնին հայերէն տարբերակը՝ «Ատրպէյճանական Պատմա-աշխարհագրական Չեղծարարութիւնները»: Այս վերջինս հրատարակուած է ռուսերէն՝ 2013-ին եւ պարսկերէն՝ 2015-ին:

Ան հեղինակ է նաեւ կարգ մը մենագրութիւններու եւ յօդուածներու, վիճայարոյց նիւթին շուրջ բազմաթիւ ելոյթներ ունեցած է Լոնտոնի, Օքսֆորտի, Փարիզի, ԱՄՆ-ի տարբեր քաղաքներուն եւ Երեւանի տարբեր համալսարաններուն մէջ:

սագետը օրինակներ բերաւ այնպիսի հին պատմիչներու քարտեսներէն, ինչպիսիք են՝ Հերոդոտոս - Բ.Ա. 5-րդ դար, Էրաթոսթենէս - 276-194 թ. Բ.Ա., յոյն աշխարհագրագետ Կլաւտիոս Պտղոմէոս՝ 90-168 թթ., հռոմէացի փիլիսոփայ եւ գրող Մաքրոպիւս՝ 400թ., Ս. Ճերոմ՝ 420թ. եւ այլն: Ան օրինակներ բերաւ նաեւ արաբ եւ իսլամ պատմիչներու եւ աշխարհագրագետներու քարտեսներէն. ատոնցմէ՝ Ապու Իսհակ Իպն Մոհամետ ալ Ֆարսի՝ վաղ շրջանի արաբական աշխարհի ամենակարեւոր պատմիչներէն եւ աշխարհագրագետներէն մին, իսլամական աշխարհի հռչակաւոր աշխարհագրագետներէն՝ 9-րդ դարու պարսիկ գիտնական Իպն Խուրտատպէ, նշանաւոր իսլամական պատմաբան եւ աշխարհագրագետ Իպն Հաւլալ - 10-րդ դար, եւ նոյնիսկ ատրպէյճանցիներու կարեւորագոյն պատմաբաններէն մէկուն՝ Ապպաս Ղուլի Պաքիխանովի (1794-1847) յիշատակութենէն, որ իր «Կուլիստանէ Էրամ» պատմական աշխատութեան մէջ, միջնադարուն այս տարածաշրջանին մէջ գոյութիւն ունեցող քանի մը երկիրներու շարքին կը նշէ Աղուանքը (կամ՝ Շիրուանը), Պարսկական Ատրպէյճանը, Հայաստանը եւ այլք:

Նկատի ունենալով Ատրպէյճանի վարած ստոր քաղաքականութիւնը, հայկական սահմաններու նկատմամբ ոտնձգութիւններն ու պատմական անհիմն կեղծիքները, ամբողջ հայութիւնը հնարաւոր բոլոր միջոցներով պետք է պայքարի ճշմարտութեան հաստատման համար:

Ռուբեն Գալչեան նաեւ մանրամասնօրէն բացատրութիւն տուաւ ՏՕ կոչուող քարտեսներու մասին եւ ատոնցմէ եւս օրինակներ բերաւ, ինչ որ բաւական տպաւորիչ եւ հետաքրքրական էր:

Նկատի ունենալով ներկայ գտնուող օտար թերթերու թղթակիցները, բանախօսին հայերէն ելոյթը Տիկին Կասիա Ճղալեան արաբերէնի կը թարգմանէր:

Շնորհակալութիւն կազմակերպիչներուն եւ անշուշտ Տոբթ. Ռուբեն Գալչեանին, այս շահեկան եւ օգտաշատ դասախօսութեան համար:

Շաքէ Մարգարեան

Տոբթ. Ռուբեն Գալչեան Շաքաթ, 21 Փետրուար 2015-ին Ս. Թերեզա Սրահին մէջ՝ «The Invention Of History»- Problems In The South Caucasus խորագրով, Ատրպէյճանի յերիւրանքները ջրող դասախօսութիւն մը տուաւ:

ԹԱՏԵՐԱԽԱՂ

*Աշխարհում ով մոռանալ,
Ջուխտ աչքով թող քոռանալ:*

Հարիւր տարի անցած է այն ողբերգական թատերախաղէն, որ խաղացին մեր դրացիները՝ հանդիսատես ունենալով իբր քաղաքակիրթ աշխարհը:

Որպէս կանոն, հանդիսատեսը քար լռութեամբ կը հետեւի բեմին վրայ կատարուող գործողութիւններուն եւ միջամտել չի կրնար երբե՛ք: Չի կրնար սաստել, եթէ նոյնիսկ մահ է, սպանութիւն ու աներ, կոտորած է ու նախճիր:

Թատերախաղէն շատ տարբեր չէր 100 տարի առաջ կատարուածը: Ամբողջ երկիր մը բեմահարթակ էր. գոհի դեր առած էր ամբողջ ժողովուրդ մը՝ ո՛չ կամաւոր: Դահիճներու եւ ոճրագործներու դեր ստանձնածները, դաժանութեան բարձրագոյն ձեւերով ու անթերի խաղացին իրենց դերերը... Իսկ հանդիսատեսը՝ ծափահարութիւններով ողջունեց բեմադրիչները... Ծափահարութիւն չէ՞ր արդեօք Ատուլֆ Յիթլերի խօսքը...

Օրերս՝ կայացաւ ձեռնարկ մը, նախաձեռնութեամբ Եգիպտոսի Հայոց Թեմի Առաջնորդ Գերաշնորհ Տ.Աշոտ Եպիսկոպոս Մնացականեանի, նուիրուած Հայոց Յեղասպանութեան 100-րդ տարելիցին:

Քանի որ թատրոնը կարգ մը մարդոց եւ արուեստներու հաւաքական աշխատանք է, միաւորուեցան Գահիրէի Ազգային Առաջնորդարանը, Մոնթրէալի Թեքեան Մշակութային Միութեան «Հայ Բեմ» թատերախումբը, Գահիրէի հայ համայնքէն խումբ մը շնորհալի եւ ժրաջան երիտասարդներ: Եւ եգիպտահայութիւնը կրկին անգամ

վկան եղաւ մինչեւ օրս մեզ հետապնդող Հայոց Յեղասպանութեան հետեւանքներուն:

Հայոց Մեծ Եղեռնի 100-րդ տարելիցին առիթով, Մոնթրէալի ԹՄՄ-ի «Հայ Բեմ» թատերախումբը ներկայացաւ թեմատիկ ներկայացումով մը՝ «Գազանը Լուսնին Վրայ»: Այս գործը թատերախումբին եւ բեմադրիչ Նանսի Թորոսեանին ուշադրութեանն արժանացած է նաեւ այն պատճառով որ օտարի մտքի ու գրիչի ծնունդ է:

Այնքան յուզիչ ու սրտաշարժ է մեր պատմութեան այդ էջը, որ ստեղծագործելու առիթ տուած է շատ օտարներու:

Րիչըրտ Գալիսոսքի ներշնչուած է հայուհի իր կնոջ ընտանիքին պատմութենէ: Կնոջ ծնողները վկան ու ականատեսը եղած են Մեծ Եղեռնին:

Ներկայացումը դիտողը նախ կը մտածէ, թէ երկու անձերու կեանքին պատմութիւնն է՝ Սեդայի եւ Արամի: Սակայն քանի՛, քանի՛ Սեդաներ եւ Արամներ կան մեր մէջ, որոնց այսօրուան հոգերը կու գան այն չարագոյժ օրերէն: Կեռ յաթաղանէն մազապուրծ, տնաւեր, հայրենագուրկ, օտար երկինքներու տակ ձեւով մը ապաստանած մարդիկ, մի՞թէ կրցան մոռնալ այն նախճիրը: Կրցա՞ն ապրիլ անհոգ, անտարբեր կեանքով: Կրցա՞ն մոռնալ աչքով տեսածն ու զգացածը:

Քիչ խօսքերով, բայց մեծ ըսելիքով այս թատերախաղը ներկաներուն յիշողութեան ծալքերը խուժեց: Նորէն ու կրկին հաստա-

տելով, որ եղեմը ո՛չ թե մեկուկես միլիոն զոհեր տարաւ, այլ միւնքեւ այսօր ալ կեանքեր կը տանի, ճակատագրեր կը խաթարէ, իսկ ապրողները անկախ ամէն ինչէն, կը կրեն արհաւիրքի դաժան կնիքը: Բեմադրիչը գեղեցիկ հնարքներով ցոյց կու տայ, թէ ինչպէս մեր նահատակ նախնիները, շղարշի մը ետեւէն, ամէն վայրկեան մեզի հետ են: Կոմիտասեան երաժշտութիւնը կը փաստէ, որ ամենէն մեծ նահատակին երաժշտութիւնը, այսօր ալ անբաժան է մեզմէ:

Մենք կանք ու պիտի յարատեւենք մեր մշակոյթով, մեր նախնիներու հոգւոյն ձայնով, յիշողութեամբ: Այսօր, երբ հայ մը կ'ամուսնանայ օտարի մը հետ, շուրջիները կը նեղուին: Շատեր դաւաճանութիւն կը սեպեն, մեղանչում՝ բազմահազար մեր զոհերու յիշատակին դէմ, սրբապղծութիւն, որ չի ներուիր երբեք:

Մեր կեանքին մէջ եղած շատ մը խնդիրներ հետեւանք են անպատիժ մնացած ոճրագործութեան... Երբ ոճրագործը կը պատժուի, մարդկային սիրտը հանգիստ կը բաբախէ, կծիկ դարձած նեարդերը՝ կը հանդարտին, ծուխով պատած աչքերը՝ կը պայծառանան, հանգուցաշատ խնդիրները՝ դիւրին լուծում կ'առնեն: Կեանքը կը

դառնայ ժպտուն, օրը՝ բարի, մարդիկ՝ վստահելի, երկինքը՝ պայծառ, արեւը՝ զնգուն...

Եւ Սեդաներն ու Արամները կ'ապրին ուրախ եւ գոհունակ կեանքով, հարկաւ՝ ո՛չ առանց պատմութեան, ո՛չ առանց յուշերու, առանց «Անմոռուկի», առանց....

«Գագանը Լուսին Վրայ» թատերախաղին հերոսները 100 տարի առաջ կատարուած սպանդին զոհերէն են: Ո՛չ, անոնք չմեռան. անոնք ո՛ղջ են, կա՛ն, բայց հանգիստ չեն հոգիներով, միտքերով...

Այո՛, այսքան տարիներ անց ալ, մեզմէ իւրաքանչիւրը կը կրէ ծանօթ թատերախաղին ազդեցութիւնը: Անտեսանելի կապերով կապուած է անցեալին:

Որպէս հեղինակ ներկայացող կերպարը, սկիզբէն կը հնչեցնէ «Կար ու չկար»ը: Հեքիաթային հարազատ խօսքերը կրնանք հասկնալ բազմաթիւ իմաստներով: Եթէ կար, ապա՝ ինչպէ՛ս չկար: Զկա՛յ Երկիրը, չկա՛ն մեր եկեղեցիները, մեր շէն քաղաքներն ու գիւղերը, եւ վերջապէս չկա՛ն մարդիկ, միլիոնուկէս անմեղ զոհերը: Իսկ վերապրածնե՞րը...

Անոնք ալ մեկ-մեկ կենդանի զոհեր են, ինչպէս Արամն ու Սեդան: Սեդան եւ Արամը բեմին վրայ, իսկ շուրջերնի՛ս...

Քանի՛, քանի՛ Սեդաներ եւ Արամներ:

Մերունդներ են փոխուած, բայց քիչեր կրցան թոթափել ոճրագործութեան բեռը: Գագանը լուսինին վրայ դեռ կ'ապրի եւ ամէն գիշեր նորէն կը թարմացնէ մեր յիշողութիւնը: Լուսինը մեր կեանքին ուղեկիցն է, իսկ լուռ լուսատուին վրայ թառած գագանը, դեռ հեռացած չէ իր որսէն, դեռ կը շարունակէ ֆշշացնել, դեռ չէ յագեցած ազնիւ արեան իր պապակը...

Ամսիկ Յակոբեան-Կանիմեան

«ԻՆՉՈՒՒ Է ԱՂՄԿՈՒՄ ԱՆՑԵԱԼԸ - ՆԵՄԵՍԻՍ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ»

ՃԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ՑՈՒՑԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՐՄ-Ի ՍԱԹԵՆԻԿ ԶԱԳԸՐ ԿԵԴՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

Շաբաթ, 28 Մարտ 2015-ի երեկոյեան ժամը 7-ին, Գահիրեի ԶԲԸՄ-ի Սաթենիկ Զագըր Մշակութային Կեդրոնին մէջ ցուցադրուեցաւ «Ինչո՞ւ Է Աղմկում Անցեալը-Նեմեսիս Գործողութիւն» վաւերագրական շարժանկարը:

Գահիրեի ԶԲԸՄ-ի Վարչութեան Ատենապետ Տոքթ. Վիգէն Ճիգմեճեան բացման խօսքը ընելէ ետք, բեմ հրաւիրեց ԶԲԸՄ-ի Եգիպտոսի Շրջանակային Յանձնաժողովի Պատուոյ Ատենապետ Տիար Պերճ Թերզեանը՝ օրուան շարժանկարը ներկայացնելու համար:

Պարոն Թերզեան ամփոփ կերպով յայտնեց թէ ցուցադրուելիք շարժանկարը յունական դիցաբանութեան վրէժի չաստուածուհի Նեմեսիսի անունով կնքուած՝ հայ վրիժառուներու գործողութեան մասին կը պատմէ: Ան ըսաւ թէ «Նեմեսիս» գործողութիւնը նպատակադրած էր պատժել 1915-ի Զայոց Ցեղասպանութիւնը կազմակերպած եւ իրագործած երիտթուրքական ղեկավարները ու 1918-ին Պաքուի եւ Շուշիի մէջ հայկական ջարդը կազմակերպողները: Ան հրաւիրեց ներկաները մէկ վայրկեան յոտնկայս լռութեամբ յարգել յիշատակը այն հերոսներուն, որոնք պատժեցին հայ ժողովուրդի դահիճները:

Այս սկսաւ շարժանկարին ցուցադրութիւնը: Զագուագիւտ լուսանկարներ, տեսանիւթեր ու հարցազրոյցներ ընդգրկող այս բացառիկ շարժանկարը, անուանի գրողներու եւ հրապարակախօսներու, քաղաքական գործիչներու կողմէ տրուած մանրամասն բացատրութիւններ կը ներկայացնէ ծրագրի մասնակիցներուն եւ անոնց գործողութիւններուն մասին:

1918 թուականին, Թուրքիոյ զինուորական դատարանի Դեկտեմբեր 16-ին ձեւականօրէն ընդունած հրամանագրով, «Միութիւն եւ Յառաջդիմութիւն» կառավարող կուսակցութեան եւ երկրի կառավարութեան ղեկավարներ՝ Թալէթ, Էնվեր, Ճեմալ, Պեհաետտին Շաքիր, Նազիմ եւ ուրիշ-

ներ, հեռակայ կարգով մահուան կը դատապարտուէին: Իթթիհատական մեծ յանցագործները կը մեղադրուէին Թուրքիան Ա. Աշխարհամարտին մէջ ներգրաւելու եւ հայերու տեղահանութիւնն ու ցեղասպանութիւնը կազմակերպելու համար: Սակայն ոչ մէկ քայլ կ'առնուի դատավճիռը գործադրելու, իսկ ոճրագործները կը յաջողին փախուստ տալ երկրէն եւ ապաստանիլ Գերմանիա:

Հայ ժողովուրդի ցեղասպանութենէն մագապուրծ զաւակները կը ստանձնեն թուրք դահիճներու արդար մահապատժի դատավճռին գործադրութիւնը:

Այդ նպատակով, 1919-ին Երեւանի մէջ գումարուած ՀԅԴ 9-րդ Ընդհանուր Ժողովին որոշումով, ծրագիր մը կը կազմուի՝ յունական դիցաբանութեան վրէժի եւ հատուցման, թեւաւոր չաստուածուհիի՝ Նեմեսիսի (Նեմեզիս) անունով (յետագային գործողութիւնը կը կոչուի՝ «Հայկական Նեմեսիս»):

«Նեմեսիս» ծրագիրը իրականացնելու համար կը ստեղծուի պատասխանատու մարմին մը. ԱՄՆ-ի մօտ ՀՀ-ի ներկայացուցիչ Արմէն Գարոյի (Գարեգին Փաստրմաճեան) կը վստահուի գործողութեան ծրագրումի պատասխանատուութիւնը: Յանցագործները բացայայտելու գործը կը ղեկավարէ Զրաչ Փափագեան, իսկ գործողութիւնը իրագործելու ղեկավարութիւնը եւ նիւթական միջոցները ապահովողներ կը նշանակուին՝ Շահան Նաթալի եւ Գրիգոր Մերճանով:

Շարժանկարը կ'անդրադառնայ իրենց քաջարի գործողութիւններով անմահներու շարքին դասուած «Նեմեսիս»ի այն մարտիկներուն, որոնք ծրագրեցին ու պատրաստեցին ոճրագործներու ահաբեկումները: Ատոնք են՝

-Սողոմոն Թեւլիրեան՝ Պերլիսի մէջ Թալէթը պատուիհասող,

-Արամ Երկանեան՝ պատուիհաս մուսալաթական դահիճներ Ղասիմպէկովի, Հա-

սան ՊԵԿ ԱԿԱԵԼԻ, Ֆաթալի խան Խոյսկիի եւ իր մեղսակից Սաֆարովի ու իթթիհատական Սայիտ Յալիմ փաշայի,

-Արշաւիր Շիրակեան՝ Արամ Երկանեանի հետ ՊԵԽԱԵՒՍԻՆ Շաքիրի եւ Ճեմալ Ազմիի պատուհասներ,

-Միսաք Թորլաքեան՝ ահաբեկիչ ՊԵԽԱՅՈՒՄԱՆ Ճիւանշիրի,

-Ստեփան Ծաղիկեան, Պետրոս Տէր Պօղոսեան, Արտաշէս Գեորգեան եւ Զարեհ Մելիք-Շահնազարեանց՝ Թուրքիոյ ռազմածովային ուժերու նախկին նախարար Ճեմալ փաշան զգետնողներ,

-Յակոբ Մելքումով՝ Թիւրքմենիստանի մէջ կռիւի դաշտին վրայ դահիճ Էնվերը զգետնող (հակառակ որ Մելքումով կապ չունէր «Նեմեսիս»ի հետ, բայց իր արարքը այդ ծրագրին շարունակութիւնը կը համարուի):

Իթթիհատական ոճրագործներէն զատ, «Նեմեսիս»ի խնդիրն էր վրէժ լուծել նաեւ թշնամիին հետ համագործակցած հայ դաւաճաններէն: Այսպէս, Սողոմոն Թեւլիրեանի ձեռամբ սպաննուեցաւ Թուրքիոյ Գաղտնի Ոստիկանութեան քաղաքական ղեկավար՝ Մկրտիչ Յարութիւնեան, իսկ Արշաւիր Շիրակեան հաշուեյարդար տեսաւ Պոլսոյ

հայ մտաւորականներու ցանկը թշնամիին համար կազմած Վահէ Իհսսանի (Եսայեան) հետ: Արշակ Եգտանեան սպաննեց դաւաճան Ատուր Եասեանը:

Յատկանշական է որ «Նեմեսիս»ի «հայոց վրիժառութեան դեսպանները», նպատակ ունենալով մեծ աղմուկ բարձրացնել եւ հասարակութեան ուշադրութիւնը գրաւել, մարդաշատ վայրեր կ'ընտրէին իրենց գործողութիւններն իրագործելու համար: Կարելոր փաստ է նաեւ այն, որ անոնց գործողութիւններուն երբեւէ անմեղ մարդիկ զոհ չեն գացած: Այս ամէնը ստեղծեց եւրոպական հասարակական այն կարծիքը որ «Նեմեսիս»ի իրագործողները ոչ թէ մարդասպաններ են, այլ յանուն վրէժի եւ արդարութեան զենք վերցուցած մարտիկներ:

«Նեմեսիս»ը ընդհատեց իր գործունէութիւնը, երբ 1922-ին Հայաստանի, Վրաստանի եւ Ատրպէյճանի վտարանդի կառավարութիւնները՝ բոլշեւիզմի դէմ համատեղ պայքարելու «Պրոմէթէոս» նախագիծը ստորագրեցին:

Յուցադրուած չափազանց հետաքրքրական շարժանկարը արժանացաւ բոլոր ներկաներուն բարձր գնահատանքին:

«Տ»

Շահան
Նաթալի

Գրիգոր
Մերճանով

Սողոմոն
Թեւլիրեան

Միսաք
Թորլաքեան

Արամ
Երկանեան

«ԶԱՆԳԵԶՈՒՐ» ՊԱՐԱԽՈՒՄԻ ԵԼՈՅԹԸ

«...ՊԱՐ ՁԷ ՍԱ, ԱՅԼ՝ ՄԻ ԵՐԿՐԻ ՀԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ»

**Թեպետ մարդ պարում է ազատ կամքով, բայց մարմնի տեսակ-
տեսակ շարժումներն ակամայ մատնում են ներքինը:**

ԿՈՄԻՏԱՍ

Արուեստի շատ տեսակներու պես, պարը եւս մէկ լեզու ունի, որ հասանելի է բոլորին՝ անկախ տարիքէ ու ազգային պատկանելու-թենէ: Պարը սիրտին զարկն է, հոգին ու մար-մինը իրարու կապող եւ մարդու հոգեվիճակը լաւագոյն ձեւով արտայայտողն է: Պարը հո-գեւոր տարածք մըն է, հանդիսատեսի եւ աշ-խարհի հետ զրուցելու միջոց մը:

Արուեստը, երգն ու պարը, հայ ժողովուր-դի կենսական ու հոգեւոր սնունդը եղած են մշտապէս: Մեր ժողովուրդը՝ ցաւ ու ցեղաս-պանութիւն տեսած, սակայն փիւնիկի պէս վերապրած տոկուն մեր ժողովուրդը, կեան-քի բոլոր արհաւիրքները յաղթահարելով, տառապանքը ուժի վերածելով, չէ մոռցած իր ազգային հարստութիւնները:

Հազարամեակներ շարունակ հայ ժողո-վուրդը պահպանած է իր ազգային պա-րարուեստը: Ան՝ դարերով ազգային մշակոյ-թը կտակած է եկող սերունդին, համոզուած ըլլալով թէ նոր սերունդը, որպէս ժողովուրդի մը գոյատեւումի հիմնական երաշխիք, եղած է ու կը մնայ մարդկային արժէքներու եւ մշա-կոյթի ժառանգորդը:

Հայ մշակոյթի այդպիսի ժառանգորդնե-րէն կը հանդիսանայ 45 տարի առաջ Գահի-րէի մէջ ծնունդ առած եւ մինչեւ այսօր շա-րունակական ելոյթներով հանդէս եկող «Չանգեզուր» պարախումբը: «Չանգե-զուր»-ի գոյատեւումը անգամ մը եւս կ'ամ-րապնդէ այն գաղափարը թէ եգիպտահայը կը շարունակէ պահպանել ազգային մշակոյ-թի նկատմամբ ունեցած իր սերն ու հաւա-տարմութիւնը:

Այո՛, պարին հաւատարիմ են մեր համայն-քին երեցները, երիտասարդները, պատանի-ներն ու մանուկները, որոնք վեց ամիս շա-րունակ (նոյնիսկ դասերու եւ քննութիւններու շրջանին) մարզուեցան Կոկանեան սրահէն ներս՝ հայաշունչ մթնոլորտի մը մէջ: Շատեր գուգահեռաբար կը մասնակցէին նաեւ այլ մարզական ու մշակութային ձեռնարկներու:

Հայոց Ցեղասպանութեան 100-րդ տարե-

լիցին առիթով եգիպտահայ համայնքէն ներս կազմակերպուած տարբեր եւ բազմաբնոյթ ձեռնարկներու շարքին ընդգրկուած էր նաեւ «Չանգեզուր» պարախումբին ելոյթը, որ տե-ղի ունեցաւ 19 Ապրիլ 2015-ին, “New Generation” վարժարանի հանդիսասրահին մէջ:

Եգիպտոսի Հայոց Թեմի Բարեխնամ Առաջնորդ Գերշ. Տ. Աշոտ Եպիսկոպոս Մա-ցականեանի հովանաւորութեամբ եւ Գահի-րէի Թեմական Ժողովի Ատենապետ Տէր եւ Տիկին Նուպար Սիմոնեանի նախագահու-թեամբ այս միջոցառումը, կազմակերպուած էր ՀԱՀ Կոկանեան Սրահի եւ Հայ Գե-ղարուեստասիրաց Միութեան վարչութիւն-ներուն ջանքերով:

Բեմին վարագոյրը բացուելուն պէս, հան-դիսատեսը «փոխադրուեցաւ» Երեւանի Ծի-ծեռնակաբերդ. յուշահամալիրին շրջանա-ծել, դէպի ներս խոնարհած 12 սիւներով դամբարան-տաճարին մեծադիր նկարը այն-պէս մը ներկայացուած էր, որ իր պատերուն մէջ կը ներգրաւէր հանդիսատեսը՝ սիւներուն առջեւ կեցած:

Պարախումբին պատրաստած 16 պարե-րէն նախ ներկայացուեցան «Հօր Հայաս-տան» եւ «We're Together» պարերը: Առաջի-կին մէջ պարողներն իրենց կրակոտ եւ խրոխտ շարժումներով, կու գային հաստա-տելու մեր հայրենիքին հզօրութիւնը: Իսկ երկրորդ պարով կ'ընդգծուէր այն իրողութիւ-նը թէ աշխարհը հայերուն հետ է, եւ հայերը՝ աշխարհին հետ:

«Սիրուն Ես Հոգեակ» աղջիկներու պարին մէջ, գեղեցիկ եւ նազելի շարժումներով շեշտուած էր հայ կնոջ ազնուական եւ խո-րաթափանց խառնուածքը:

«Էնգելի» աղջիկներու խմբային պարը, որ նազանքով եւ ճկունութեամբ կատարեցին պարողները, իր ծագումով ընդհանուր կով-կասեան պար եղած է. հայերը մշակելով՝ կարելի է ըսել արդէն հայագրած են զայն : Այս պարը իր արտայայտչամիջոցներով, մո-

տեցումներով եւ մանաւանդ մշակումներով, զուտ հայկական պար դարձած է: Ժողովրդական այս պարը հրաշալի մշակած եւ իր «Ալմաստ» ու «Խանդութ» օփերաներուն մէջ ընդգրկած է Ալ. Սպենդիարեանը:

«Տիկնո՛ւ Կատակ Պար»-ին մենակատարներ Նայիրի Յակոբեան եւ Ալէն Գարգուր, խտացուած ձեւով ներկայացուցին իրապէս գեղեցիկ կատակ պար մը՝ հաւատարիմ մնալով հին հայկական պարի շարժումի արմատներուն:

«Արցախի» պարը կը ներկայացներ արցախցի կանանց բնորոշ, իրարու հակադրուող նազանքն ու ուժը, հեզութիւնն ու ըմբոստութիւնը:

Ճկուն, եռանդուն, բարձր թռիչքներով եւ արագ շարժումներով լեցուն «Նոր Հայաստան» մենապարով հանդես եկաւ Ալիսա Տեփոյեան, որ անձամբ մշակած էր պարը:

Ահա կարգը եկաւ «պարերու թագուհի» անունին արժանացած «Վալս»-ին (Արամ Խաչատուրեանի «Դիմակահանդես»-էն: Իսկ «Վալսի Արքայ» տիտղոսին արժանացած է աստորիացի երաժշտահան Եոհան Շթրաուս, որ 400-է աւելի վալսերու հեղինակ է): Իւրաքանչիւր պտոյտի հետ անձին իրականութենէն զատող-հեռացնող, գլխապտոյտ շարժումներով ու ճախրանք պարգեւող այս զուգապարը, կը խորհրդանշէ զոյգերու միասնութիւնն ու ազատութիւնը, երկխօսութիւնն ու համակարծութիւնը:

Շատ գեղեցիկ, սահուն եւ ներդաշնակ պարեցին մենակատարներ Ճուլիա Աւանեանն ու Ալէն Գարգուրը, Նաթալի Սէֆերեանն ու Վարդան Թերզիպաշեանը, Բերլա Աւանեանն ու Բիթր Թերզեանը: Անոնք ամբողջ մարմնով եւ հոգիով կը զգային վալսին պարգեւած թռիչքը:

«Small World» եւ «Մենք ենք Սարերը Մեր» պարերով հանդես եկան պարախումբին կրտսեր մասնակիցները, իրենց անմիջականութեամբ, անկեղծ ու ցայտուն միամտութեամբ ուրախութիւն ու բերկրանք պատճառելով ներկաներուն:

Ներկայացուեցան նաեւ «Շալախօ» եւ «Կիստոներու Պար» համարները: «Շալախօ»-ն յատկապէս խնճոյքներու պար է, որուն քայլերը կազմուած են բարդ ու կտրուկ շարժումներէ, ուր արագաշարժութիւն ու ճարպիկութիւն կը պահանջուի: Զայլերը պետք է կատարուին բացառապէս ոտքերու

մատներուն վրայ:

Իսկ «Կիստոներու Պար»-ը կատակ պար մըն է, որ կը ներկայացնէ վրացի խոնարհ դասակարգի ներկայացուցիչներու՝ անսովոր սրամիտ, կատակասեր, ճարպիկ եւ արժանապատուութեան մեծ զգացում ունեցող կիստոներու միջավայրը: Պարը յագեցած է ձեռքերու եւ իրանի կտրուկ դարձումներով ու պտոյտներով, որոնք պարզորոշ կը բացայայտեն կիստոներու հոգեբանական բնութագիրն ու անհատական գիծերը:

Թե՛ «Շալախօ»-ն, թե՛ «Կիստոներու Պար»-ը կատարողները կարողացան լիովին իրականացնել իրենց ներկայացուած պահանջները:

Պարմանուհիները կատարեցին «Գնչուներու Պար»-ը, որ աշխարհի տարածքին ամենահանրածանօթ պարատեսակներէն մէկն է:

Գնչուական խելայեղ պարերու հենքը կը կազմէ հոգւոյն շարժումը՝ ներկայացնելով գնչուներու շրջիկ կեանքն ու ճամբորդութիւնները, իրենց սովորութիւններն ու տառապանքը: Ըստ գնչուներու, կ'երգեն ու կը պարեն ոչ թէ մարդիկ, այլ անոնց ոգին՝ «տուէնտէ»-ն, որ իւրաքանչիւր մարդու մէջ կ'արթննայ կիթառի առաջին հնչիւններուն հետ:

Գնչուները կ'ըսեն. «Երբ մենք լալ կ'ուզենք՝ կ'երգենք, իսկ երբ ուրախանալ կ'ուզենք՝ կը պարենք: Ֆլամենկօ կը պարենք, երբ կ'ուզենք թե՛ լալ, թե՛ ուրախանալ»:

Սպանական՝ ոգիի տառապանքին եւ ուրախութեան խորհրդանիշը համարուող իւրայատուկ «Ֆլամենկօ» պարը, ծնունդ առած է մաւրիտանական եւ գնչուական երաժշտութեան ձուլումէն եւ սերտ կապեր ունի գնչուներու կեանքին եւ սովորութիւններուն հետ: «Ֆլամենկօ»-ի հիմքը վիրաւոր ոգիի ճիչն է, որ կ'օգնէ մարդուն գլուխը բարձր պահելու ու հայեացքը ցաւէն չդարձնելու, կապանքներէն ազատուելու եւ առջեւ նայելու: Ան ազատութեան շունչը կը պարգեւէ մարդուն:

Աղջիկներու խումբին հետ, «Ֆլամենկօ»-ի մենապարը վարպետօրէն կատարեց Վարդան Թերզիպաշեան, ներկայացնելով առնական, տաքարիւն, կրակոտ եւ միաժամանակ զուսպ պար մը: Հպարտ կեցուածքով եւ բարձր գլխով, մարդկային նուրբ զգացումներն դիմախաղերով արտայայտելով, ոտքերու եւ կրունկներու կտրուկ հարուածներով, ձեռքերու՝ սուրի պէս «օղը կտրող» շարժում-

«ԶԱՆԳ-ԵԶՈՒՐ» ՊԱՐԱԽՈՒՄԻ ԵԼՈՅԹԷՆ ՏԵՍԱՐԱՆՆԵՐ

ներով, Վարդան ներկաներուն հրամցուց տիպիկ սպանական «Ֆլամենկո» պարը: Ան, հանդիսատեսին հայեացքն իր վրայ գամած էր, կարծեք թէ, երկխօսութիւն մըն էր պարողին եւ դիտողին միջեւ:

Կեցցե՛ս Վարդան:

Մարդու յուզական վիճակն ու զգացումները արտայայտող պարերէն էր «Հայկական Հարսանիք»ը (մենակատարներ՝ Մելուտի Գոչունեան եւ Տանիէլ Գալլալեան)՝ շաղախուած հայկական ժողովրդական ծիսակարգերով եւ աւանդութիւններով: Բեմականացուած այս կարճ ներկայացում-պարը, քանի մը վայրկեանի ընդմէջէն ամբողջական պատկերացում տուաւ հայկական հարսանիքի եւ անոր կապուած սովորութիւններուն մասին:

«Իմ Անունը Հայաստան Է» պարով պարախումբը եզրափակեց իր ելոյթը՝ բեմ բերելով երեք սերունդի պարողները՝ մեծերը, միջինները եւ փոքրերը: Յիրաւի, բեմին վրայ կը ներկայանար հայ ժողովուրդի հոգեւոր հարուստ աշխարհը՝ ազատատենչ ու հերոսական ոգիի, արիւթեան, մեղմութեան ու քնարականութեան միաձուլումով:

***Պարե՛ց Սասունն, ու ողջ աշխարհը հիացա՛ւ,
Պարե՛ց Սասունն, ու ողջ աշխարհը հասկացա՛ւ,***

Որ պա՛ր չէ սա, այլ՝ մի երկրի հի՛ն պատմութիւն...

Գեորգ Էմին

Պարի աւարտին, Տիկին Լալա Նիկոլեան ՀԱՀ Կոկանեան Սրահի եւ Հ.Գ. Միութեան վարչութիւններուն կողմէ շնորհաւորեց պարախումբին բոլոր անդամները փայլուն ելոյթին համար եւ շնորհակալութիւն յայտնեց անոնց ծնողներուն՝ համբերութեամբ իրենց զաւակներուն ներկայութիւնը փորձերուն ապահովելու եւ քաջալերելու համար զանոնք: Ան նաեւ մասնաւոր շնորհակալութիւն յայտնեց Տիկին Սիւզան Յակոբեան-Գարգուրի, որ պարուսոյց ըլլալու ծանր գործին կողքին, իրագործած էր նաեւ պարախումբին տարազներու ձեւաւորումը: Շնորհակալութեան եւ բուռն ծափահարութիւններու արժանացաւ նաեւ վերջին երեք տարիներուն պարուսոյցի օգնականին դերը մեծ յաջողութեամբ ստանձնած, պարախումբի նուիրեալ եւ լաւագոյն պարող, բոլորին կողմէ սիրուած

Վարդան Թերզիպաշեան:

Տիկին Լալա չմոռցաւ շնորհակալութիւն յայտնելու բոլոր այն տիկիներուն, որոնք օգտակար եղած էին հագուստներու պատրաստութեան:

Ապա բեմ հրաւիրուեցաւ Սրահի վաստակաշատ անդամներէն՝ Հայ Ազգային Հիմնադրամի ատենապետ, Կոկանեան Սրահի պատուոյ ատենապետ Տիար Կարախոսեան, որուն Կոկանեան Սրահի Վարչութեան կողմէ յանձնուեցաւ յուշանուէր-պնակ մը՝ առ ի գնահատանք իր 65-ամեայ գործունէութեան:

Յետոյ բեմ բերուեցաւ Ծիծեռնակաբերդի անմար կրակին մանրակերտը, որուն մօտ մոմավառութիւն կատարուեցաւ՝ Յեղասպանութեան զոհ գացած մեր 1.5 միլիոն նահատակներու հոգիներուն համար:

Ապա Կոկանեան Սրահի ատենապետ Տոքթ. Գեորգ Երզնկացեան վարչութեան կողմէ յուշանուէր մը յանձնեց պարուսոյց Տիկին Սիւզան Գարգուրի:

Հանդէսը իր աւարտին հասաւ արտակարգ խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ, երբ բեմը հեղեղուեցաւ մեծ ու փոքր պարողներով, իրենց ծնողներով, կազմակերպիչներով եւ նոյնիսկ խումբ մը հանդիսատեսներով: Բոլորը ոգեւորուած երգեցին եւ իրենց հոգւոյն թռիչքը շարժումի վերածուելով՝ սկսան պարել: Այդ պահուն, բոլորին երակներուն մէջ հարազատ ժողովուրդի պատմութիւնը կը հոսեր պարի միջոցով, բոլորին մէջ արթնցած էր մեր նախնիներու ժառանգական յիշողութիւնը, որ հայ ըլլալու հպարտութիւնը կը պարգեւէր:

Շաքէ Մարգարեան

ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ 100-ԱՄԵԱՅ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԻԹՈՎ ՏՈՂԱՆՑ-Բ ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ

Եգիպտահայ համայնքի պատմության մեջ յիշատակելի ու աննախադեպ օր մը պիտի մնայ Ուրբաթ, 24 Ապրիլ 2015-ը, երբ առաջին անգամ ըլլալով համայնքէն աւելի քան 400 երկսեռ, տարբեր գաղափարներու ծառայողներ, փոքրիկներ, պատանիներ, երիտասարդներ ու տարեցներ համախմբուելով, Հայոց Ցեղասպանության 100-րդ տարելիցը ոգեկոչելու նպատակով, Մատինէթ Նասրի «Ալ Չուհուր» ակումբին առջեւէն տողանցեցին մինչեւ անծանօթ զինուորին բրգածել դամբանը:

Գահիրէի Զաղաքական Ժողովը Հելիոպոլսոյ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ փոխ-ատենապետ Պրն. Յակոբ Գարակէօգեանին վստահած էր այս տողանցքին կազմակերպումն ու իրականացումը:

Հայոց Ցեղասպանության 100-ամեայ տարելիցին նուիրուած՝ ակումբներուն, եկեղեցիին եւ դպրոցին մէջ տեղի ունեցած տարբեր միջոցառումներու կողքին, շատ կարեւոր էր այս հարցին հայկական սահմաններէն դուրս բերելը, եգիպտական լրատուամիջոցներուն մէջ լայն արձագանգ ապահովելու համար:

«Ամենակարեւորը Ազգային Ապահովության Գրասենեակէն թոյլտուութիւն ստանալն էր՝ Ցեղասպանության 100-ամեակը խորհրդանշող «Անմոռուկ» ծաղիկները կրող շապիկներ հագած, տողանցք մը կազմակերպելու», - ըսաւ Պրն. Գարակէօգեան:

«Շաբաթ, 18 Ապրիլ 2015-ին, դիմեցինք պատկան մարմիններուն հարկ եղած արտօնութիւնը ձեռք ձգելու: Երեքշաբթի բերանացի թոյլտուութիւն ստացանք եւ հազիւ Հինգշաբ-

թի կէսօր գրաւոր արտօնութիւնը ունեցանք», - շարունակեց ան մեծ խանդավառութեամբ:

«Պետք է նշեմ, - ակելցուց ան, - որ Հոգեշնորհ Տէր Գաբրիէլ Վարդապետ Սարգսեանը, Առաջնորդական Տեղապահ Գահիրէի Հայոց Թեմի, բարոյական մեծ օժանդակութիւն բերաւ այս ձեռնարկին: Ան էր, որ յարմար նկատեց տողանցքի ժամանակ արաբերէնով գրուած պաստառներ օգտագործելը՝ պետք եղած պատգամը եգիպտացի ժողովուրդին փոխանցելու նպատակով: Իսկ համայնքիս երիտասարդ, աշխոյժ տարրերէն Վարդան Թերզիպաշեան ու Փայլակ Թորոսեան, «Անմոռուկ»ով շապիկներն ու պաստառները պատրաստելու եւ բաժնելու գործը մեծ յաջողութեամբ կազմակերպեցին»:

Պրն. Գարակէօգեան դիմատետրի վրայ կայքէջ մը հաստատեց, որուն միջոցով համայնքին անդամները վայրկեանը վայրկեանին կը տեղեկանային եղած կարգադրութիւններուն կամ փոփոխութիւններուն մասին:

Գալուստեան-Նուպարեան Ազգային Վարժարանի երեք հանրաշարժերուն կողքին երկու հատի եւս պետք եղաւ, որ առաւօտեան ժամը 9:45-էն սկսեալ փոխադրեն խանդավառ մասնակիցները: Շատեր ալ անձնական միջոցներով միացան խումբին:

Եւ ահա ժամը 10:30-ին, ոստիկանութեան վեց ինքնաշարժերու, Ազգային Ապահովութենէն 15 հոգիներու եւ Մասնաշաղկատուկ Ուժերէն ջոկատի մը պաշտպանութեամբ, գայլիկներու, արիւններու եւ արեւունշներու թմբուկ-

ԵԳԻՊՏԱՀԱՅԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԿԳՈՒԹԻՒՆԸ «CAIRO RUNNERS»- ԿԷՍ ՄԱՐԱԹՈՆԻՆ

Ուրբաթ, Ապրիլ 17-ի առաւօտեան, Զելիոպոլսոյ փողոցներու խաղաղ լռութիւնը խախտուած էր հազարաւոր վազորդներու ձայներով, որոնք կը մասնակցէին «Cairo Runners»-ի ամենամեայ կէս-մարաթոնին: Վազքին կը մասնակցէին աւելի քան 6000 վազորդներ, Գահիրէի տարբեր շրջաններէն:

Կայանալիք վազքին թուականը շատ մօտ էր Զայոց Յեղասպանութեան 100-րդ տարելիցի յիշատակման օրուան, ուստի որպէս եգիպտահայեր, չէինք կրնար չօգտագործել այս հիանալի առիթը՝ բարձրացնելու համար մեր ձայնը՝ եկած բազմութեանը պատմելով մեր դատին մասին:

Մասնակցութեան համար պատրաստուեցան սեւ շապիկներ՝ Յեղասպանութիւնը ճանչնալու կոչ ընող գրութիւններով: Այդ օրը, առաջին անգամ ըլլալով, աւելի քան

100 եգիպտահայեր իրենց մասնակցութիւնը բերին այս վազքին, հանրային իրազեկում տարածելով Զայոց, եւ ընդհանրապէս տարբեր ցեղասպանութիւններու մասին:

Յիշեցնենք որ «Cairo Runners»-ը հիմնադրուած է 2012 թուականին, Իպրահիմ Սաֆուաթի կողմէ, որ ամէն Ուրբաթ վազքեր կը կազմակերպէ Գահիրէի տարբեր շրջաններուն մէջ: Այս վազքերուն կը մասնակցին առողջ ապրելակերպը նախընտրող հազարաւոր մարզիկներ, որոնց շարքերուն մէջ կան նաեւ հայեր:

Շնորհակալութիւն բոլոր անոնց, որոնք աջակցեցան եգիպտահայերը անգամ մը եւս միաւորելու այս կազմակերպչական գործին, եւ նաեւ անոնց, որոնք իրենց մասնակցութիւնը բերին վազքին՝ բարձրաձայնելով Զայ Դատին մասին:

Լուսածին Ղազէլեան

ներու զարկերուն առաջնորդութեամբ, Զայաստանի եւ Եգիպտոսի դրօշակները պարզած ու Զայոց Յեղասպանութեան 100-րդ տարելիցին վերաբերող արաբերէնով գրուած մեծ պաստառներով, եգիպտահայ համայնքին ներկայացուցիչները ծանրակշիռ քայլերով ընթանալով՝ հասան մինչեւ անծանօթ զինուորին բրգածել դամբանը: Ապա անոնք ծաղկեպսակներ եւ ծաղիկներ գետեղեցին յուշակոթողին վրայ ու երգեցին Զայաստանի եւ Եգիպտոսի քայլերգները:

Տողանցքին մօտիկէն կը հետեւէին, կը նկարահանէին եւ որոշ մասնակիցներու հետ կարճ հարցազրոյցներ կը վարէին եգիպտա-

կան տարբեր լրատուամիջոցներու ներկայացուցիչներ:

Եգիպտահայ համայնքին կողմէ շնորհակալագրեր պիտի յղուին կառավարութեան պատկան մարմիններուն, որոնց անսակարկ աջակցութեան շնորհիւ կարելի եղաւ այս ձեւով նոյնպէս ոգեկոչել Զայոց Յեղասպանութեան 100-րդ տարելիցը:

Իսկապէս շատ հպարտառիթ եւ յուզիչ պահեր ապրեցանք բոլորս:

Երանի թէ ամէն տարի կրկնուի այս միջոցառումը:

Սօսի Ներտտեան-Յակոբեան

«ԱՐՑԱՄ» ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԳ-ՉԱԽՈՒՄԲԸ ԱՌ-ԱԶԻՆ ՄՐՑԱՆԱԿԻՆ Կ'ԱՐԺԱՆԱՆԱՅ

Այս տարի «Emaar Misr»-ի կազմակերպած ամենամեայ դպրոցական «Uptown Stars Schools' Talent Show» տաղանդներու 3-րդ մրցումին Գալուստեան-Նուպարեան Ազգային Վարժարանը կը ներկայանար տասներեք առանձին մասնակիցներու կատարումներով:

Ներկայացուած ընդհանուր 300 համարներէն, երեք փուլ թեժ պայքարէ ետք եզրափակիչ փուլ հասան 35-ը, որոնցմէ 5-ը կը ներկայացնէին Գալուստեան-Նուպարեան Ազգային Վարժարանի աշակերտները (3-ը ժողովուրդի քուէարկութեամբ, իսկ 2-ը իրաւարարներու որոշումով՝ «Արցախ» պատանեկան երգչախումբ եւ Րաֆֆի Սաատ՝ մեներգով):

Եզրափակիչ փուլը կայացաւ Ապրիլ 25-ին «Uptown Cairo»-ի մէջ եւ պատուաւոր 5 հորիզոնականներէն առաջինը զբաղեցուց մեր 16 հոգիսոց «Արցախ» պատանեկան երգչախումբը (ընտրուած պատրաստակաւ եւ երկրորդականի աշակերտներէ)՝ ղեկավարութեամբ Սիհրան Ղազէլեանի: Երգչախումբը եռաձայն կատարումով ներ-

կայացուցած էր Կոմիտասի «Էսոր Ուրբաթ Է», «Երեւան Բաղ Եմ Արել» եւ Տալիտայի «Ահսան Նաս» (արաբերէն) երգերը:

Բոլորիս համար մեծ հպարտութիւն էր Հայոց Յեղասպանութեան 100-ամեակին ճիշդ յաջորդ օրը, ծածանել մեր յաղթական եռագոյնը, հնչեցնել «Հայաստան» անունը օտար բեմէ՝ հազարաւոր արաբ եւ այլ ազգի հանդիսատեսներու առջեւ, որոնք թերեւս առաջին անգամ կը լսէին մեր երկրին անունը: Այս մեծ յաղթանակով՝ (զոր, ի դէպ, կը պարտինք մեր ուսուցիչներուն) մէկ անգամ եւս փաստուեցաւ որ հայը Յեղասպանութենէն մէկ դար ետք նոյնիսկ, գոյութիւն ունի, եւ ինչ տարիքի ալ ըլլայ, իր երկրին անունը բարձր կը պահէ աշխարհի բոլոր ծագերուն մէջ:

Յիշեցնենք թէ 3-րդ տարին է որ տեղի կ'ունենայ սոյն մրցոյթը: 2013-ին երկրորդ տեղը գրաւած էր կրկին ԳՆԱՎ-ը ներկայացնող՝ Ռուբէն Սաատ, իսկ առաջին տեղը՝ «Lycée Français du Caire»-էն Ալեքսի Փափագեան:

Լուսածին Ղազէլեան

ԳԱՀԻՐԷԻ ՀԲԸՄ-Ի ՏԱՐԵԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎՐ ՆՈՐ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԿԱԶՄԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆ ԵՒ ՆԵՐՔԻՆ ԿԱՆՈՆԱԳՐԻ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒՄ

Գահիրեի ՀԲԸՄ-ը իր տարեկան ընդհանուր ժողովը գումարեց Չորեքշաբթի, 29 Ապրիլ 2015-ին, ՀԲԸՄ-ի Սաթենիկ Չագըր Մշակութային Կեդրոնին մեջ:

Այս առիթով, տեղի ունեցավ նաեւ Գահիրեի ՀԲԸՄ-ի նոր վարչական կազմին 9 անդամներուն ընտրութիւնը, որուն համար իրենց թեկնածութիւնը ներկայացուցած էին հետեւեալ 10 անձերը. Աւանեան Գեորգ, Գասապեան Խաչիկ, Գարակեօգեան Յակոբ, Թերզիպաշեան Ռուբէն, Ճիգմեճեան Վիգէն, Միքայէլեան Զրիս, Պալայեան Մարտիրոս, Պըլըքտանեան Օսնիկ, Սիմոնեան Ժորժ եւ Զէչեճեան Պերճ:

Վարչութեան վեցամեայ շրջանը աւարտած երկարամեայ, ժրաջան, երեց անդամներ՝ Տեօվէթեան Նորայր եւ Չէչեճեան Միսաք, վերստին չէին ներկայացուցած իրենց թեկնածութիւնը:

Գահիրեի ՀԲԸՄ-ի վարչութեան ատենապետ՝ Տոքթ. Վիգէն Ճիգմեճեանի բարի գալուստի խօսքէն ետք, վարչութեան ատենադպիր՝ Տիար Մարտիրոս Պալայեան կարդաց նախորդ ընդհանուր ժողովի նիստին ատենագրութիւնը, ինչպէս

նաեւ Գահիրեի ՀԲԸՄ-ի 2014-ի գործունեութեան տեղեկագիրը:

Սոյն ներկայացման ընդմէջէն, ի յայտ կու գար թէ 2014-ին Գահիրեի ՀԲԸՄ-ը իր ծրագիրներուն իրագործման համար, Չագըր ֆոնտէն ծախսած է մէկ միլիոն 843611 Ե.Ո., փոխան նախորդ տարուան մէկ միլիոն 581542 Ե.Ո.-ին:

460858 Ե.Ո. ծախսուած է մշակութային ծրագրերու համար, ինչպէս՝ «Արեգ» արաբերէն պարբերականին, «Տեղեկատու» պաշտօնաթերթին, «Ծիածան» մանկական երգչախումբին, «Հայաստան եւ Հայերը Եգիպտական Մամուլին Մէջ» ծրագրին, գիրքերու հրատարակութեան, Չագըր Մշակութային Կեդրոնին մէջ տեղի ունեցած ձեռնարկներու եւ ֆիլմերու ցուցադրութեանց, ՀԲԸՄ-ի Եգիպտոսի կայքէջին եւայլն: Վերոյիշեալ գումարը կը պարփակէ նաեւ ուսումնասիրական ծրագրերու պատուագիւնները եւ թոշակները, ինչպէս նաեւ հինգ ոչ հայ երիտասարդներու պատուագիւնները, որոնք իրենց մագիստրոսական կամ այլ բարձրագոյն վկայականներուն համար, իրենց աւարտաճառի թեգ ընտրած են Հայաստանի կամ Հայկական Հարցի հետ կապ ունեցող նիւթեր եւ առ այդ պրպտումներ եւ ուսումնասիրութիւններ կը կատարեն:

2014-ին, 488614 Ե.Ո. ծախսուած է 64 կարիքաւոր անհատներու ընկերային օժանդակութեան եւ դարմանումի համար: 213256 Ե.Ո. յատկացուած է որպէս կրթական օժանդակութիւն 38 ուսանողներու (65909 Ե.Ո. դպրոցականներու եւ 147251 Ե.Ո.՝ համալսարանականներու), 15000 Ե.Ո.՝ հանգստեան կոչուած հայերէնի ուսուցիչներու, 236900 Ե.Ո.՝ որպէս նիւթական օժանդակութիւն զանազան հայկական կազմակերպութիւններու եւ հաստատութիւններու, եւ վերջապէս 423745

Ե.Ո.՝ «Առողջապահական հեռախոս»-ը
օգտուող 284 հոգիի:

Գահիրեի ՀՀԸՄ-ի փոխ-ատենապետ՝
Տիար Օսնիկ Պըլըքտանեան մանրամաս-
նօրէն ներկայացուց 2014-ի ծախքերը,
ինչպէս նաեւ 2015-ի նախահաշիւ պիւտ-
ճէն, որ վաւերացուեցաւ ընդհանուր ժո-
ղովին կողմէ:

Ընդհանուր ժողովը վաւերացուց նաեւ
Գահիրեի ՀՀԸՄ-ի բարեփոխուած ներքին
կանոնադրութիւնը, որուն հիման վրայ կը
վարուին Միութեան գործունեութիւնները
եւ օժանդակութեան ծրագրերը:

Ի վերջոյ տեղի ունեցաւ Գահիրեի
ՀՀԸՄ-ի վարչական կազմի անդամներուն
ընտրութիւնը: Ներկաներուն քուէներուն
հաշուարկումէն եւ ստուգումէն յետոյ,
գոր կատարեցին Տեարք Նորայր Տեօվ-
լեթեան, Միսաք Զէչճէնեան եւ Սօ. Մի-
րան Ղազէլեան, կազմուեցաւ նոր վարչու-
թիւնը:

Այժմ Գահիրեի ՀՀԸՄ-ի վարչական
կազմը կը բաղկանայ հետեւեալներէն.

Պերճ Թերզեան
Պատուոյ Ատենապետ

Վիգէն Ճիգմէճեան
Ատենապետ

Օսնիկ Պըլըքտանեան
Փոխ- Ատենապետ

Մարտիրոս Պալայեան
Ատենադպիր

Գեորգ Աւանեան
Գանձապահ

Անդամներ՝

Յակոբ Գարակէօզեան
Ռուբէն Թերզիպաշեան
Քրիս Միքայէլեան
Ժորժ Սիմոնեան
Պերճ Զէչճէնեան

Օժանդակ անդամներ՝

Ռուպինա Ասլանեան
Վաչէ Արթինեան
Հրազդան Գալընեան
Արփի Խաչերեան
Օսնիկ Կարիպեան
Սարօ Պըլըքտանեան
Կարի Զեհիպայեան
Անի Օհաննեսեան

* * *

Ընդհանուր ժողովի աւարտին, ներկանե-
րուն ի պատիւ տեղի ունեցաւ պատշաճ
հիւրասիրութիւն մը:

ՀՀԸՄ-ի կայքէջէն քաղեց՝
Անայիս Ճիգմէճեան

ՀԵԼԻՈՊՈԼՍՈՅ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ ՓՈՔՐԻԿՆԵՐՈՒ ԽԱՂԱՎԱՅՐԻՆ ԲԱՅՈՒՄԸ

Ուրբաթ, 6 Փետրուար 2015-ը, ձմրան եղանակին ամառնային շողշողուն արեւով, արտասովոր օր մըն էր Գահիրէի մէջ:

Այս նպաստաւոր կլիման կը գուգադիպէր Հելիոպոլսոյ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ փոքրիկներու խաղավայրին բացումին հետ:

Տարիներէ ի վեր անխնամ ձգուած խաղավայրին ընդհանուր տարածութիւնը մի քանի ամիսներէ ի վեր արմատական փոփոխութեան ենթարկուած էր:

1958-ին, ակումբին փոխադրութենէն ի վեր, այդ տարածքը հետզհետէ կերպարանափոխուած է: Անցեալի նախասիրութիւններու խոնարհ չափանիշով, բաւական էր մի քանի օրօրոցներու գոյութիւնը, ու պզտիկները մեծ գոհունակութեամբ ժամերով կրնային գուարճանալ: Ճարտար ու հնարամիտ հիմնադիրները, սահմանափակ միջոցներով, կարողացած էին ամենապարզ երկաթը, կոճղ մը, շղթաներ ու փայտի կտորներ գործածելով, կառուցել ակումբին մեծ ու հաստատուն օրօրոցները, որոնց վրայ քանի՜ քանի սերունդներ օրօրուած են:

Խաղավայրին կից կը գտնուէր ընդարձակ, կլոր պարահարթակ մը ու մի քանի աստիճան բարձրութեամբ մաս մը տրամադրուած էր նուագախումբերու: Այս շատ բաղձալի վայրին մէջ որքա՞ն պարահանդեսներ ու պարի մրցումներ տեղի ունեցած են:

80-ական թուականներու վերջաւորութեան, երբ արգիլուեցաւ ոգելից ըմպելի հրամցնելը մարզական ակումբներէն ներս, ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ նշանաւոր «բիսթը» զրկուելով խանդավառ խնճոյքներէն, կորսնցուց իր հմայքը ու հետզհետէ անխնամ մնալով, 2000 թուականէն ետք վարչութիւնը յարմար նկատեց քանդել զայն ու խաղավայրը ընդլայնել աւագածածկ տարածութեամբ:

Երկու օրօրոցները երկար տարիներ մարզարանին միակ խաղալիկներն էին, մինչեւ որ երկաթէ սահնակ մը աւելցուեցաւ՝ այլազանութիւն ստեղծելու մտադրութեամբ:

90-ական թուականներուն ակումբը արդիական խաղալիկներով օժտելու միտումով, վարչութիւնը մեծ բարեփոխումներ ըրաւ խաղավայրին վրայ ու գունաւոր, ընտիր կերպընկալէ (բլասթիք) տոկուն խաղալիկներ աւելցուց սահնակին եւ օրօրոցներուն միջեւ: Նաեւ ցանկապատը զարդարեցաւ փոքրիկներուն սիրելի կերպարներու գունաւոր նկարներով:

Տարիներու ընթացքին «տոկուն» խաղալիկները չկարողացան դիմանալ փոքրիկներուն եռանդուն խաղերուն եւ հետզհետէ կտոր-կտոր եղան: Փայտաշէն սահնակ-օրօրոց-տունիկ կազմած մը բերուեցաւ փոխարինելու կերպընկալէ բեկորները:

Ժամանակին խաղավայրին գետինը մաքուր, փափուկ աւազով ծածկուած կ'ըլլար, որ տարին գոնէ մէկ անգամ կը մաղուէր ու կրկին կը սփռուէր խաղալիկներուն յատակը: Սակայն այս տեսակ խնամք այլեւս անկարելի էր շարունակել ու խաղավայրը դադրած էր մաքուր ըլլալէ եւ շատ մը ծնողներու դժգոհութեան առարկայ եղած էր:

Քաջալերուելով Գահիրէի Ազգային Իշխանութեան ու Գահիրէի ՀՔԸՄ-ի իշխանական նիւթական օժանդակութիւններէն, ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ վարչութիւնը 2014-ի պիւտճէին մեծ մասը տրամադրեց խաղավայրը հիմնովին վերանորոգելու ծրագրին: Աշխատանքները ենթադրուածէն շատ աւելի երկար տեւեցին, յուսախաբութեան մատնելով ակումբին փոքրիկները, որոնք 2014-ի ամառուայ ամիսներէն մինչեւ 2015-ի Յունուարը զրկուած էին իրենց շատ սիրելի ու արկածախնդրութեան առիթներ ստեղծող խաղավայրէն:

Ուրբաթ, 6 Փետրուար 2015-ին, կէսօրէ ետք ժամը 2-էն սկսեալ ակումբը լեցուեցաւ անդամներով, համակիրներով եւ մանաւանդ փոքրիկներով, որոնք եկած էին հոյակապ խաղավայրին բացումին ականատեսը ըլլալու:

Խաղալիկներուն գետնի աւազը փոխարինուած էր մասնաւոր նիւթով մը, որ սայթաքումի պարագային, որոշ չափով ան-

վնաս կը պահէ եւթական: Հինաւորց օրօրոցները այլեւս հոն չէին, ոչ ալ երկաթէ սահնակը: Փայտէ խաղալիկներու կազմածը վերանորոգուած էր ու փայլելով հպարտօրէն կանգնած էր նոր Trampoline-ին եւ գունաւոր կերպընկալէ խաղալիկներուն կողքին:

Յած ցանկապատ մը կը բաժնէր խաղալայրը նստելիք մասէն, ու սալաքարի եւ արունստական մարգագետնի բոլորածէ բաժանումներով նոր նստավայրեր ստեղծուած էին փոքրիկներուն ծնողներուն համար: Արդիական կլոր սեղաններն ու աթոռները,

նաեւ ճաշակաւոր լուսարձակները հինգ աստղանի պանդոկի տեսք տուած էին ակումբին: Անկիւնը շինուած «պար»ը նոր ու այլազան ըմպելիներ (անշուշտ ոչ ոգեւից), հրամցնելու կարելիութիւնը կը ներշնչէր բոլորին:

ՀԱՐԱՆ ՆՈՒՊԱՐԻ սիրուած ատենապետ Պր. Ժիրայր Տեփոյեան խօսք առաւ ու շնորհակալութիւն յայտնեց Գահիրէի Ազգային Իշխանութեան եւ Գահիրէի ՀԱՐԱՆ-ի վարչութեան, որոնց նիւթական օժանդակութեան շնորհիւ կարելի եղած էր այս ծրագիրը իրականացնել:

Այս առիթով Պր. Ժիրայր Տեփոյեան հրաւիրեց օրուան նախագահ Տոքթ. Վիգէն Ճիգմէճեանը եւ Տիկինը, որոնք ի ներկայութեան Եգիպտոսի Հայոց Թեմի Բարեխնամ Առաջնորդ Գերշ. Տ. Աշոտ Ս. Եպս. Մնացականեանի, Ազգային Իշխանութեան, ՀԱՐԱՆ-ի եւ ՀԱՐԱՆ ՆՈՒՊԱՐԻ պատասխանատուներուն, ժապաւենը կտրելով խաղալայրին բացումը կատարեցին:

Վարձքը կատար Յելիոպոլսոյ ՀԱՐԱՆ ՆՈՒՊԱՐԻ վարչութեան, ակումբը հետզհետէ հիմնովին վերանորոգելու իր տարած յարատեւ աշխատանքին համար:

Սօսի Ներքետեան-Յակոբեան

ՀԱՐԱՆ-Ի ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՇՐՋԱՆԱԿԱՅԻՆ ՅԱՆՃՆԱԺՈՂՈՎԸ ԿԸ ՓԱԿԷ ԳԱՀԻՐԷԻ ԻՐ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ ԵՒ ԿԸ ՓՈԽԱԴՐՈՒԻ ՀԵԼԻՈՊՈԼԻՍ

ՀԱՐԱՆ-ի Եգիպտոսի Շրջանակային Յանձնաժողովը այժմ վերջնականապէս փակած է Գահիրէի Էմատ Էլ Տիկ փողոցի իր գրասենեակը: Թղթածրարները եւ փաստաթուղթերը փոխադրուած են Յելիոպոլսոյ 26, Սուրատ Պէյ փողոցին վրայ գտնուող Գահիրէի ՀԱՐԱՆ-ի չորս յարկանի կեդրոնատեղին, ուր վերջինս կը գործէ 2003-էն ի վեր:

Այժմ, ՀԱՐԱՆ-ի Եգիպտոսի Շրջանակային Յանձնաժողովի գրասենեակը կը գրաւէ Գահիրէի ՀԱՐԱՆ-ի Յելիոպոլսոյ շէնքին երրորդ յարկը: Նոյն տեղը կը գտուի նաեւ Չա-

գըր Մշակութային Կեդրոնը, որուն բացումը կատարուած է 2010-ին:

ՀԱՐԱՆ-ի Եգիպտոսի Շրջանակային Յանձնաժողովը, ինչպէս նաեւ Գահիրէի ՀԱՐԱՆ-ը կը շարունակեն ծառայել գահիրեանակ ազգայիններուն, իւրաքանչիւր շաբթուան Ուրբաթ օրը, Ռամսէս Պողոտայի վրայ գտնուող Հայոց Առաջնորդարանին մէջ, ուր իրենց տրամադրուած է յատուկ գրասենեակ մը:

*ՀԱՐԱՆ-ի կայքէջէն քաղեց՝
Անայիս Ճիգմէճեան*

Հ Բ Ը ՄԻՈՒԹԵԱՆ 88-ՐԴ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ ԵՒ ՆՈՐ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻԻ ԲԱՑՈՒՄԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

արարողութեան ներկայ գտնուեցան ՀՀ Նախագահ Սերժ Սարգսեան, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, Երեւանի քաղաքապետ Տարօն Մարգարեան, այլ պաշտօնեաներ եւ բազմաթիւ հիւրեր:

Լրագրողներու հետ ունեցած գրոյցի ժամանակ, ՀԲԸՄ-ի նախագահ Պերճ Սեդրակեան ըսաւ. «Հիմնադրման օրուրնէ՝ 1906 թուականէն, Միութիւնն ունեցած է իր շէնքերը, կալուածները Գահիրէի, Աղեքսանդրիոյ, Պէյրութի, Յունաստանի, Ֆրանսայի, ԱՄՆ-ի, Գանատայի, Հարաւային Ամերիկայի մէջ: Սակայն այսօր մենք մե՛ր տունը կը վերադառնանք, մե՛ր հայրենիքը եւ այստեղ ունեցանք մե՛ր շէնքը, մե՛ր կեդրոնը, որ խորհրդանշիչը կը հանդիսանայ մեր ազգային գիտակցութեան եւ ներկայութեան: Այսպիսով, 109 տարի յետոյ մենք հայրենի հողին վրայ հաստատուեցանք»:

Նախագահին խօսքերով՝ ՀԲԸՄ-ի հիմնական մտահոգութիւնը սփիւռքահայութեան ազգապահպանումը եղած է, եւ ՀՀ անկախութենէն յետոյ ալ ՀԲԸՄ-ը շարունակած է գործունեութիւն ծաւալել աշխարհի բազմաթիւ երկիրներէ ներս՝ ի նպաստ Սփիւռքի հայրենակիցներուն եւ հայրենիքին: «Մենք Սփիւռք

եւ հայրենիք չենք տարբերեր, մէկ ազգ ենք եւ մեր նպատակն է հզօր հայրենիք ունենալ: Եթէ հզօր, զօրաւոր հայրենիք, հպարտութիւն բերող հայրենիք չունենանք, ապա Սփիւռքը չի կրնար ապրիլ: ...Սփիւռքին մէջ հայութենէ հեռանալու վտանգ կայ: Միակ ձեւը, որպէսզի երրորդ սերունդը կապենք ու իրենց արմատներուն բերենք, հնարաւոր է միայն հպարտ հայրենիք ունենալու միջոցով», -նշեց Պերճ Սեդրակեան:

Միութեան ղեկավարը համոզուած է որ նոր կեդրոնատեղին հնարաւորութիւն կու տայ ընդլայնելու Միութեան կրթական, մշակութային եւ երիտասարդական տարաբնոյթ ծրագրերը՝ դառնալով հայրենիք-սփիւռք կապերու ամրապնդումի նոր օճախ մը:

ՀԲԸՄ-ի Երեւանեան կեդրոնատեղիի շէնքը կառուցուած է Միութեան Հոգաբարձուներու խորհրդի անդամ, ազգային բարերար Տէր եւ Տիկին Նազար եւ Արտեմիս Նազարեաններու բարերարութեամբ:

ՀԲԸՄ-ի շէնքին ճարտարապետներն են Արիս Ադամեան եւ Նարեկ Սարգսեան:

«Տ»

ԱՆԴԱՄԱԿԱՆ

ՄԱՅԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Խոր ցաւով կը տեղեկացնենք անժամանակ մահը ՀԲԸՄ-ի Աղեքսանդրիոյ Մասնաճիւղի եւ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ անդամուհի Նուարդ Պասմաճեանի (ծնեալ Գալեմճեան), որ տեղի ունեցաւ Երկուշաբթի, 6 Ապրիլ 2015-ին, իր բնակարանին մէջ:

Մեր խոր ցաւակցութիւնը կը յայտնենք հանգուցեալին վշտաբեկ ամուսինին՝ ՀԲԸՄ-ի Աղեքսանդրիոյ Մասնաճիւղի եւ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ երկարամեայ վարչական անդամ Տիար Մուշեղ Պասմաճեանի, իր զաւակներուն՝ Գարին եւ Անդրօ Պասմաճեաններուն եւ հանգուցեալին բոլոր հարազատներուն:

Թող հանգուցեալին բարի յիշատակը միշտ բարեւ սգակիրները:

Նազարեթ Գարթալեան
Աղեքսանդրիա

